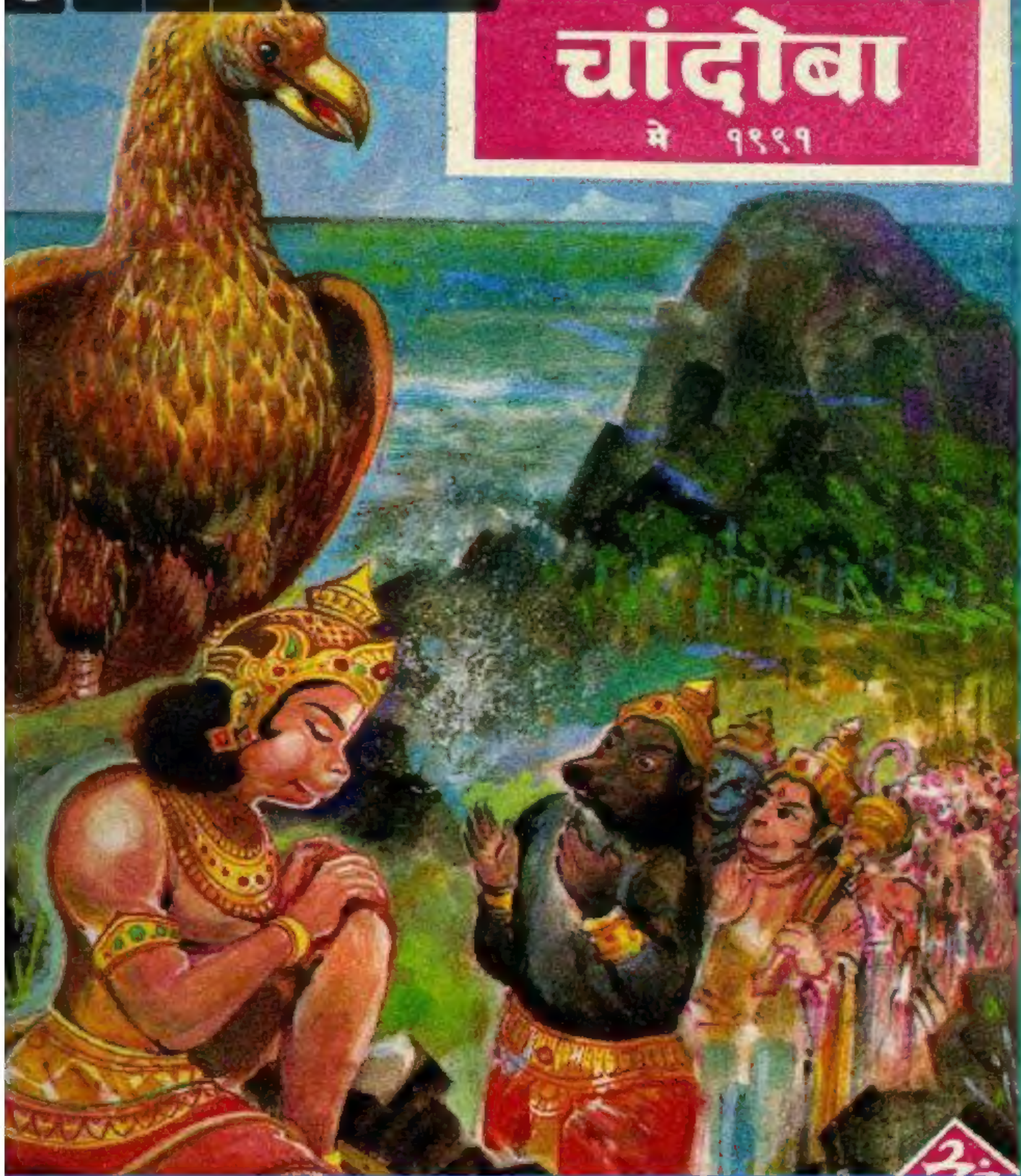

चांदोबा

मे १९९१

मॅगी क्लबच्या झुकास भेटवस्तूंची धमाल!

या मुलांनो या! मॅगी क्लबमध्ये सामिल व्हा अन् वर्षभर मौजमजा करा, मॅगीपत्र, भेटवस्तू, खेळ आणि विनोदपूर्ण समीक्षेव्यती - खास तुमच्यासाठीच!

मॅगी नुडल्सचा हा 5 दिवसांचा पाकिटांवरच्या समोरच्या बाजूवरून खावा आणि आपले नाव, पत्ता आणि भायडीच्या भेटवस्तूच्या नावासह आपल्याकडे पाठवा. आपला संदेश जमनात तर सदस्यरुमाक पाठवायला दिसत नव्हत, इथी नन्बचे अजून सदस्य झाला नसनात तर मग या संधीचा फायदा घ्या हा सगळ्या तपशील पाठवताना सदस्यत्वाचीही मागणी करा. आपली आपल्याला भेटवस्तूवरून आपले मॅगी क्लब सदस्यत्व काढे सोफत पाठवू!

वास्तव पत्ता आहे:

मॅगी क्लब

पी.ओ. बॉक्स 5788

नवी दिल्ली-110 055

मोफत - मॅगी 'वर्ल्ड ऑफ एडिशनल्स' सोड!

जन्मवेळच्या प्रत्येक 3 भेटवस्तूंच्या ऐवजी आपली आपल्याला वर्षाची वयसकी मधलीवर, अव्वल माहिती असलेली मॅगी 'वर्ल्ड ऑफ एडिशनल्स' सोड मोफत पाठव. इत्येक भेटवस्तूसाठी तपशील नोंद घ्यावा

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

मॅगी क्लब वरून फेब्रुवारी 2008

इस्राईलवर हल्ला का झाला?

इराकने आपल्या शेजारील स्वतःचा देश कुवेत यावर अतिक्रमण करून तो आपल्या ताब्यात घेतला. यामुळे मध्यपूर्वेच्या भागात 'लाठी युद्ध' या नावाने युद्ध सुरू झाले. कुवेत सोडून इथ्याबाबत अमेरिकेने इराककडे मागणी केली, परंतु इराकने ही मानली नाही. परिणामतः बहुराष्ट्रीय सेना एकत्र साठवा आणि त्यांनी इराकशी युद्धाची घोषणा केली.

ज्या देशांनी इराकशी युद्ध करण्यासाठी आपापल्या सेना पाठवल्या, त्यात इस्राईल हा देश नव्हता. तरीही इराकने इस्राईलवरही काही मिसाइल्सच्या साहाय्याने हल्ला केला. असे का बरे घडले?

इस्राईल हा आहे यहुदी लोकांचा देश. हे यहुदी शेकडो वर्षे आपल्या मातृभूमीला

बंधित झालेले होते. दुसऱ्या जागतिक महायुद्धाच्या वेळी तर यहुद्यांची परिस्थिती फारच गंभीर होती. हिटलरच्या आदेशाने नाझी लोकांनी लाक्षांच्या संख्येने यहुदी लोकांची मोठ्या अमानुषपणे कत्तल केली होती. ते युद्ध संपत गेले, आणि अमेरिकेने पॅलेस्टाइनमध्ये यहुदी लोकांचे राज्य आणि अरब राज्य स्थापनावला परवानगी दिली. त्यांच्या सरहद्दीही निश्चित करून देशात आल्या होत्या. असा प्रकार १४ मे १९४८ रोजी इस्राईल राज्याची स्थापना झाली. त्यांच्या दुसऱ्याच दिवशी इजिप्त, इराक, जॉर्डन, लेबनॉन आणि सीरिया यांनी इस्राइली भूमीवर हल्ला चढवला. परंतु या नवखात इस्राईलने आपली आरक्षकारक अशी क्षमता दाखवून, मोठ्या घटाडीने या हल्लेखोरांना तोंड दिले. त्यांनी या हल्लेखोरांना केवळ नुसतेच पळवून लावले नाही, तर अरब राज्यांसाठी म्हणून ठरवून देण्यात

मैगी क्लबच्या झुकास भेटवस्तुंची धमाल!

हा मुलजो या मैगी क्लबमध्ये सामिल व्हा अन् वर्षभर भोवमना करा, महितीपत्र, भेटवस्तु, खेळ आणि कितीतरी लाभदेवमयी - हास तुमच्यासाठीच!

मैगी नुडल्सचा हा 5 दिवसांचा पॉकटोवरच्या सनोरेच्या बाजूवरून काढा आणि आपले नाव, पत्ता आणि बावडीच्या भेटवस्तुच्या नावासह आमच्याकडे पाठवा. आपण सत्य असल्यात तर सदस्याकडून पसंदायला विसरू नका. मैगी क्लबकडे अजून सत्य झाला नसल्यात तर मग या बंडीचा फायदा घ्या. हा सगळा तपशील पाठवल्यात सदस्याचीही मागणी करा. बान्दी आपल्याला भेटवस्तुचरोबरच आपले मैगी क्लब सदस्यात काढं कोपले पावेल!

आमचा पत्ता आहे:
मैगी क्लब
 पी.ओ. बॉक्स 5788
 नवी दिल्ली-110 055

मैगी क्लबचा हा 5 दिवसांचा पॉकटोवरच्या सनोरेच्या बाजूवरून काढा आणि आपले नाव, पत्ता आणि बावडीच्या भेटवस्तुच्या नावासह आमच्याकडे पाठवा. आपण सत्य असल्यात तर सदस्याकडून पसंदायला विसरू नका. मैगी क्लबकडे अजून सत्य झाला नसल्यात तर मग या बंडीचा फायदा घ्या. हा सगळा तपशील पाठवल्यात सदस्याचीही मागणी करा. बान्दी आपल्याला भेटवस्तुचरोबरच आपले मैगी क्लब सदस्यात काढं कोपले पावेल!

मैगी क्लबचा हा 5 दिवसांचा पॉकटोवरच्या सनोरेच्या बाजूवरून काढा आणि आपले नाव, पत्ता आणि बावडीच्या भेटवस्तुच्या नावासह आमच्याकडे पाठवा. आपण सत्य असल्यात तर सदस्याकडून पसंदायला विसरू नका. मैगी क्लबकडे अजून सत्य झाला नसल्यात तर मग या बंडीचा फायदा घ्या. हा सगळा तपशील पाठवल्यात सदस्याचीही मागणी करा. बान्दी आपल्याला भेटवस्तुचरोबरच आपले मैगी क्लब सदस्यात काढं कोपले पावेल!

इस्राईलवर हल्ला का झाला ?

इराकने आपल्या केंद्रील स्वतंत्र देश कुवेत यावर अतिक्रमण करून तो आपल्या ताब्यात घेतला. यामुळे मध्यपूर्व भागात 'खाडी युद्ध' या नावाने युद्ध सुरू झाले. कुवेत सोडून देण्याबाबत अमेरिकेने इराककडे मागणी केली, परंतु इराकने ती मानली नाही. परिणामतः बहुराष्ट्रीय सेना एकत्र झाल्या आणि त्यांनी इराकशी युद्धाची घोषणा केली.

ज्या देशांनी इराकशी युद्ध करण्यासाठी आपापल्या सेना पाठवल्या, त्यात इस्राईल हा देश नव्हता. तरीही इराकने इस्राईलवरही काही निसाईल्ल्या साक्षाने हल्ला केला. असे का बरे घडले ?

इस्राईल हा आहे यहूदी लोकांचा देश. ते यवदी लोकरी जे आपल्या मातृभूमीला

बंधित झालेले होते. दुसऱ्या जागतिक महायुद्धाच्या वेळी तर यहूद्यांची परिस्थिति फारच गंभीर होती. हिटलरच्या आशेने नाझी लोकांनी लाखांच्या संख्येने यहूदी लोकांची मोठ्या अमानुषपणे कत्तल केली होती. ते युद्ध संपत गेले, आणि अमेरिकेने पॅलेस्टाइनमध्ये यहूदी लोकांचे राज्य आणि अरब राज्य स्थापनाला परवानगी दिली. त्यांच्या सरहद्दीही निश्चित करून देण्यात आल्या होत्या. अशा प्रकारे १४ मे १९४८ रोजी इस्राईल राज्याची स्थापना झाली. त्याच्या दुसऱ्याच दिवशी इजिप्त, इराक, जॉर्डन, लेबनॉन आणि सीरिया यांनी इस्राईलशी भूबीवर हल्ला चढवला. परंतु या नवजात इस्राईलने आपली आरक्षका एक अशी क्षमता बाळगून, मोठ्या बंडाळीने या हल्लेखोरांना तोंड दिले. त्यांनी या हल्लेखोरांना केवळ नुसतेच पळवून लावले नाही, तर अनेक राज्यांसाठी महानत तरबून देण्यात

मास्केचा काही भागही आपल्या घरात घातला. अन् त्यानेही इस्राईलने शीरा भुज्या जॉर्डनसाठी आणि 'बाक्षा स्ट्रिप' हजिप्तसाठी सोडून देऊन नुकसानही सोसले.

१९६७ मध्ये इजिप्तने इस्राईलवर आक्रमण करायची तयारी केली होती. जॉर्डन व इराकही त्यात इजिप्तला मदत करू इच्छित होते. परंतु त्यांनी काही पाऊल उचलण्यापूर्वीच अचानक इस्राईलने जॉर्डन, सीरिया व इजिप्त यांच्या ताब्यातील भुज्यावर आक्रमण केले. या बुद्धात इस्राईलने सिनाई द्वीपकल्पातून हजिप्तच्या तऱ्याला पळवून लावले आणि सीरियाचा मोलम हाईडसु व जॉर्डनचा जॉर्डन नवी तटवर्ती मान्य हे आपल्या तान्यावर घेतले.

ज्या देशांनी पूर्वी इस्राईलशी युद्ध केले होते त्यांच्याकडून या मुकल्याच सांठल्या युद्धात इराकला मदत मिळाली नाही. वास्तविक इराकच्या बऱ्या तऱ्याने अरब-इस्तीने कुवेत ताब्यात घेण्याच्या भूमिकेचे मध्यपूर्वी देशांनी मुख्य समर्थन केले नव्हते. तसे पाहता इराकचा इस्राईलवर हल्ला हा युद्धतऱ्याचा एक भाग मानावा लागेल. इस्राईलने युद्ध पुकारले तर आपल्या शेजारची राज्ये आपल्याला मदत करतील, कारण त्यांचे इस्राईलशी जुने शत्रुत्व आहे-अशीच इराकला आशा होती. खरोखरीच असे बघले असते तर या युद्धाचे स्वरूप बदलून पाऊल ती कारच नव्यानक घटना सिद्ध झाली असती.

सावकार

तेजपुर एक छोटसं गाव होतं. रतनलाल

त्या गावातला सर्वात गम्बर सावकार. त्याला वाटे, की लोकांची पाक कपड्या केला म्हणजेच तावकारी बांगली चालू शकते. तसा तो रहात असे तेजपुरातच, पण त्याचा घन्दा वास्त करून आसपासच्या गावांतून अन् गाहारात चाले.

एकदा आसपासच्या गावातून चार-पाच वेणकऱ्यांकडून जवळजवळ दहा हजार रुपयांची बसुली करून रतनलाल तेजपुरकडे यायला निघाला. त्यावेळी राज म्हणायला आली होती. कोणी गाडीवानही मिळना, त्यामुळे त्याला नाहलावाने पायीच निघाने लागले.

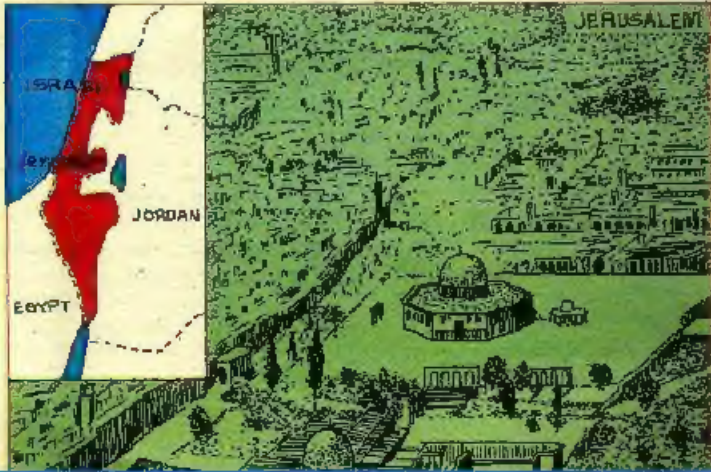
रात्रीच्या वेळी अंधारात त्या लांबडखुबड रस्त्यातून चालता-चालता रतनलाल जवळची कपड्यात लपेटलेली पेशाची बेली सारखा चाकपडून पहात राहिला. अचानक

त्याला एका गोष्टीची आठवण झाली.

जवळपासच्या गावातून नेहमी सूटवार करचारा डाकू देवू नुकतान एक आठवडा-पूर्वी पुरंग्यातून कैद भोगून बाहेर धालेला होता! तो रहात असे तेजपुरजवळच्याच एका लहानशा वस्तीत. त्याला जर कळलं, की रतनलाल एवढी मोठी रक्कम घेऊन निघाला आहे, तर झालंय! तो जीव ध्यायलाही कमी कायचा नाही! दास, या विचारानेच सावकार जाबरून गेला.

जाबरत-जाबरत तो बोवासा पुढे झाला, इतक्यात कुणीस मागून विचारलं-''कोण ते? जरा शांका बर!''

दबकून रतनलाल त्या अंधारात डोळे फाडून पाहू लागला! ऊंचशी एक आकृति सावलीसारखी अंधारातून पुढे येत होती. ''तु डाकू देवू नव्हे?'' सावकार थरथर कापू लागला!

इतक्यात तो ऊंच मागून रतनलालजवळ येऊन पोचला अन् त्याला ओढखून खांद्यावरवीं कुऱ्हाड डाव्या खांद्यावर बंदलत म्हणाला-“अरे चुन्ही? की आपला किलानू रतनलालकडे! आता शेतावरून घराकडे चाललोय की!”

“ओह! किसनू...!” सुटकेचा तिरवात होडत रतनलाल म्हणाला-“तकाळपासून येनेकऱ्यांची घरं फिरत राहिली. मग कुठे एक छदाममुळा पसूल झाला नाही! इथल्या आपल्या कमलपूरहून निघता निघताय राव झाली वय.”

इतक्यात नात्याच्या दुसऱ्या बाजूने एक कडक वावाळ ऐकू आला-“कोण आहूत पुम्ही कोण?”

वावाळ ओढखामुळा रतनलालला नेळ लागला नाही-देवूचाच आवाज तो! लगेच तो किसनूच्या कानात म्हणाला-“किसनू, मी तुला खोटंच सांगितलं होतं! पण आज माझी दहा हजारकी पसुली झाली आहे. ते सारे पैसे या बैलीत काहेत द्या. तुच तिवं आता रक्षण करू शकशील. आतां घुस्पाजवळ ठेव ही बैली!” बसं म्हणून रतनलालने बैली किसनूच्या हाती दिली.

रतनलालला धीर देत किसनूने त्याला घाबरून न आजला सांगितलं अन् वचन दिलं की, आपण पैसे नोट संभाळू. मग दोघ नाला ओलांडून पलीकडे पोचले.

डाकू देवूने रतनलालच्या चेहरा ओढखला, अन् त्याला खूप भाबड झाला! रतनलालजवळ येऊन त्याने त्याच्या कपड्यांवरून वाचपून पाहिलं अन् विडून तो ओरडला-“अरे दूट! पैसे कुठे जमवून ठेवलेस, बोक!” लगेच रतनलालचा गळा दाबत देवू त्याच्याकडून सत्य जाणावचा प्रयत्न करू लागला.

तडफडत रतनलाल नीराने ओरडला-“किसनू, वाचन रे मला!”

एवढ्यात हातातली कुऱ्हाड उभारत मागून पुढे येत किसनू बोलला-“अरे, मला नाहीत आहे की तुज तों काकू देवू!

जिवाची पत्नी असेल तरं बुकाट पळ होता, पण उमन अवसात पावून त्याने विचारलं.

किसनूचा आवाळव्य वैहू आणि तो जानेस पाहून देवू पावरला आणि तेथून निघून गेला. नंतर किसनूने रतनलालला त्याच्या घरापर्यंत सुरक्षित नेऊन सोडलं आणि घराची पोचतावर त्याची पैसांची बैलीही त्याच्या हाती सोपवली.

एक महिन्या उलटल्यानंतर देवू एक विचस रतनलाल सावकाराकडे गेला अन् बुऱ्ही चेहरा करून म्हणाला-“सरकार, मला मोडीशी मदत हवी आहे तुमच्याकडून!”

“मदत? कसली मदत?” खरं तर त्याला पाहूनच सावकार हाबरून गेला

“सरकार, माझ्या लेकीचं लग्नीन काडलंय! एक हजार रुपये हवेत. तहा महिन्यांनी मृदुल परत करीन. आणि घर महिन्याला व्यावही आपून देईन व्यवस्थित.” देवू म्हणाला.

गाइलाकाने पैसांवर पाणी सोडून रतनलालने देवूला पैसे दिले.

देवू निघून गेल्यावर पोडघाच वेळात किसनू रतनलालकडे आला अन् त्याला नमस्कार करून रडव्या आवाजात म्हणाला-“डेटवी, माझी कामकी आचारी आहे हो!

गेल्या आठ दिवसात अंधेरणातून उठलीही नाही वया ती! तिला दालकामला सहारात

व्यायला हवी, पण माझ्या हातात तर सध्या फुटकी कवडीही नाही. यावेळी आपण दया केलीत, तरच तिला वाचवायची आशा। शंभर रुपये धा शेंडजी कर्जाऊ. लवकरच व्याजासह परत करीन सगळे पैसे!" खरोखरच त्या चिप्याट पाणसाचे डोळे भरून आले होते हे सांगताना!

त्याच दोळ्या ऐकून रतनलाल रागेजला. आसाच थोड्या वेळापूर्वी देवूकडे गेलेले हजार रुपये रवाला आठवले, आणि विडून तो म्हणाला—"अरे, माझ्याकडे काय पैशांचं साठ आहे की काय, मागेल त्याला पैसे उसने द्यायला? आता तासाभरापूर्वी देवू आला होता, आणि पोरीचं लग्न आहे

म्हणत हजार रुपये घेऊन गेला! आता तू आलायस उरावर बसायला!"

रतनलालच हे बोलणं ऐकून किशनूने मोठ्या प्रमासाने पुन्हा तोंड उधडले. तो म्हणाला—"एक वेळच दया करा ना शेठजी!"

"हे बघ किशनू, मी खरंच सांगतोय, रगावू नकोस. देवूला मी कर्ज दिलं, कारण तो वेळ आली तर कुणाचं घर लुटूनही माझी रक्कम परत करू शकेल. पण तुम्हा काय भरोसा? बोक! विनतभर मजुरी करतोय, तेव्हा कुठं एक वेळचं पोट भरू शकतोय तू! माझं कर्ज कसं बरं फेडू शकशील तू? हं, हे दहा रुपये घे हवे तर! परत करायचीही जरूर नाही हे!" असं म्हणत रतनलालने किशनूसमोर दहाची नोट धरली.

पण ते दहा रुपये ब घेताच किशनू मुकाट्याने तिघून निघून गेला.

असेच दोन महिने निघून गेले. एका रात्री रतनलालकडे चोरी झाली. गावभर बातमी पसरली की रतनलालचे रोक पंचवीस हजार रुपये आणि बराचलं सारे दागदागिने चोराने लांबवले!

या घटनेनंतर सात दिवसांनी, एकदा किशनू आपल्या शेतात पाणी देत असताना देवू तिथे आला, अन् विखाक लागला—"तेजपुरचा किशनू तूच ना?"

हा देवू आपल्याकडे कशासाठी आलाय हे किशनूला समजेना! गोबळून उभा रहात तो म्हणाला—"होय मीच तो किशनू! अन् मला हे ही माहीत आहे की तू कोण आहेस! बोक, काय म्हणं तुम्हा माझ्याकडून?"

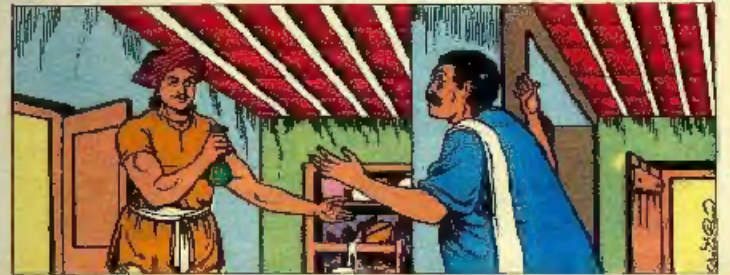
"मला काही नकोय तुझ्याकडून. काही दिवसापूर्वी तू त्या कंजूस, निर्दयी ताबकार रतनलालकडे कर्ज मागायला गेला होतास ना? अन् तुला त्यानं रिकाम्या हातांनी परत पाठवले! मी ही पैली तुम्हा द्यायला आलोय बघ! पात दोनशे रुपये आहेत नगर! हे पैसे त्या रतनलालचेच आहेत, तेव्हा हे पुण्य त्यालाच मिळेल बघ!" असं म्हणून देवूने ती पैली शेताच्या बांधावर ठेवली अन् किशनूला काही बोलावची संधी न देताच तिघून निघूनही गेला तो!

ती पैली घेऊन किशनू सरळ रतनलालकडे गेला आणि त्याने सारी हुकीकत त्याला सांगितली. ते पैसे ताबकारासमोर धरत तो म्हणाला—"शेठजी, देवू म्हणाला होता

की या पैलीत दोनशे रुपये आहेत! मी काही ते मोजून-विजून पाहिले नाहीत. आपणच तपासून पहा."

पण रतनलालने पैली किशनूच्या हातून घेतली नाही. तो फक्त इतकंच म्हणाला की—"मला क्षमा कर किशनू! त्या दिवशी मी म्हणालो, की देवू कुणाचं घर लुटूनही माझे पैसे परत करील. पण तो असं मार्जन धर लुटेर, असं माझ्या मनातही आलं नव्हतं? तुझ्या उपकारांची मी परतफेड केली नाही. उलट तुम्हा अपमान करून मी आपली पधेंड दाखवली तुम्हा! मला योग्य अशीच शिक्षा झाली! हे दोनशे तूच ठेव आपल्याला! तू त्या रात्री माझा जीव वाचवला होतास—वाटलं तर त्याची परतफेड समज! आता लयावू नकोस ते!" इतकं बोलून तो आपल्या डोळ्यात जमलेलं पाणी पुसू लागला.

हात ओडून किशनूने रतनलालला नमस्कार केला आणि ती पैली घेऊन तो आपल्या घराकडे चालू लागला.

मुक्तभोगी

जुनी गोष्ट आहे. एका जेवणात दोन मुनि तप करीत असत. त्यांची नावं होती बदरी आणि केदार. दोघांचे आश्रम जवळजवळ होते. दोघांही प्रौढ वयाने होते.

एक दिवशी बदरी केदारकडे जाऊन म्हणाला—“काही विषय हे जंगल सोडून शहरात जाऊन बसणे मनात आहे माझ्या. गेवे काही दिवस ही इच्छा एकसारखी माझ्या मनात येत आहे. मी कायून येथे जातो मला कायच वाटू लागलेय !”

हे ऐकून केदार दोन सण गप्प राहिला. नंतर तो म्हणाला—“बदरी, तुम्ही ही इच्छा विचित्र खरीच ! एक तुम्ही इच्छा आहे ती. तु मलात आतंय तेच कर.”

दुसऱ्या दिवशी बदरी ते जंगल सोडून जवळच्या शहराकडे निघून गेला. शहरातले सौन्दर्य, विशाली भव्यता—करीब सर्व बदरीला खुप आकर्षक वाटतं. आदारीने तो तिथे राहू लागला. पण एका महिन्याभरातच शहरातली फसवणूक, कपटीपणा, कारस्थान, चोरी, मारझोड बघेरेबा चिकट अन्धधुन मुनि बदरी बघत चुकला; आणि शहरी जीवनाचा तो कंटाळून गेला. तो शहर छोडून आपल्या जेवणातल्या आश्रमात परत आला.

बदरी परत आलेला पाहून केदारला खूप आनंद वाटला. मन बदरी आपले शहरातले मनमन चांगू मागला, तेव्हा केदारने ते खोचणे ऐकतं न ऐकतंसे केतं. ते आणून बदरी त्याला विचार लागला—“शहरी जीवनाबद्दल तू खबरीत आनामनात वाटतोय केदार ! काय दरे कारण थावं ? तुम्हा अशी बोली करेरे वाटते का, की त्यामुळे तुम्हा आनंदावरण वाळा येईल ?”

यावर बोदवं हसत केदार म्हणाला—“शहरी जीवनाबद्दल माझ्या मनात कसलीच भीती नाहीय. स्वातंत्र्य मला फक्त खनासक्ति आहे. मला वाटतं की मुनि बनून इथे जंगलात येण्यापूर्वी तू शहरी जीवनाचा मुख्यतः अनुभव घेतलेला नव्हताच. एकाद्या सणिक आनंदात निर्माण केऊन तू विरागी बनून इथे आलेला आनामनात; म्हणूनच तुम्हा मनात त्या जीवनाची कादचित निर्माण झाली, नव्हे तुम्हा त्याची जोड वाटत राहिली. वाता तू मुक्तभोगी बनला आहेस, तेव्हा मुनीला आवश्यक अशी एकाकता तुला आता प्राप्त होईल !”

आणि त्याप्रमाणेच घडले. बदरीला प्रगतात आला पूर्वी एकाकता प्राप्त झाली

सूर्योदय होत होता. मुनीने एकवार अशी एकाही जात निर्माण होण्याची पूर्वेकडील उज्ज्वल होणाऱ्या आकाशा-

कडे पाहिले आणि तो स्वतःश्रीक पुढपुढ

जागला—“परमेश्वराने किती सुन्दर सृष्टि

निर्माण केली, त्याने मांमनाचे सृजन केले.

मानवांना सिक्त आपली इगति करून

घेण्याची शक्ति दिली. काय करावे, काय

करू नवे हे आपले आपण शाकण्यादत्तके

बुद्धिवादी बनवले. जर भाषण केवळ

स्वतःच्या सुखाचा विचार न करतील किवा

फक्त स्वतःच सर्वे मुख लुटायचा प्रयत्न न

करतील, तर ही पृथ्वी आज्ञापेक्षा किती-

तरी पटींनी अधिक चांगली होऊ शकेल.

पुणतः उत्तम मुणांनी युक्त असणारी व

दुसऱ्यांची कधीही निर्दयतेने न वागणारी

अशा प्रकारच्या विचारांनी बराच वेळ-

पर्यंत मुनीला हैराण केले. नितापांची अनेक

रहस्ये जागून घेऊन, अनेक प्रयोग करून

त्याने एक असे तन्त्र प्राप्त करून घेतले

की, त्या तन्त्राच्या सहाय्याने काही अद्भुत

व असामान्य अशी सिद्धि मिळवता येईल !

इतक्यात एका शिष्याने गृहेवाहेर येऊन

मुनीला आठवण करून दिली,—“गुरुजी,

तो शुभ मुहूर्त जवळ येऊन ठेपला आहे.”

“होय सोहम ! यज्ञातल्या खेवटच्या

आहुतीचीच ही वेळ आहे.” मुनी म्हणाला.

दोघाही त्या विशाल बुहेत पोचले.

मुहेच्या दोन्ही बाजू उघडयाच होत्या;

मध्यावर एक अग्निकुंड बसवगत होते. मुनी यज्ञकुंडाजवळ जाऊन बसला आणि आपल्या शिष्याला तो म्हणाला—"सोहय, आता माझ्याकडे लक्षा दे आणि ज्योतीच्या ज्वाळांवर नजर ठेव. ज्वाळा अशाच उठत राहिल्या पाहिजेत. आपल्याला जाता अय मिळतो, भा पराजय, हे पाहू वा आपण!"

शिष्य मुनीच्या मागे सावधपणे लक्ष ठेवत राहिला. एक तासभर कुनी ध्यानमग्न राहिला आणि नंतर तसंभर तो काही मंत्रोच्चार करत राहिला. यानंतर त्याने अग्निकुंडात पूष, काही फुले व समिधा टाकून बाहुती बायला मुखात केली.

माता त्या ज्वाळांमध्ये एक आकार जन्म घेऊ लागला. ते पाहून ज्वाळांच्या प्रकाशात दिसणारा मुनीचा चेहराही चमकू लागला! हळूहळू त्या आकाराने एका सुन्दर बालकात रूपान्तर झाले. त्या बालकाने ज्वाळांबाहेर येऊन मुनीला नन्दन केले. बालकाने शरीर सुद्ध व सुन्दर होते, पण त्याचे शरीर माकारने फारच लहान होते.

"नी कोण आहे?" ह्या सवयात बालकाने विचारले.

"तू एक मानव आहेस—पण जराशा निराळा—निराळ्या प्रकारचा! नितर्गाच्या पाक तावांच्या मिश्रणापासून एकदम जन्मलेला मानव आहेस तू! यज्ञामुळे हे शक्य झाले जन्मतःच बुद्धि, ज्ञान आणि बोलण्याची शक्ति प्राप्त झाले तुला—यामुळेच तू इतर मानवांपेक्षा भिन्न आणि वैशिष्ट्यपूर्ण आहेस. बरे-वाईट, करुणा-हिंसा यातील नेद व सत्य-असत्य यांविषयी तुला पूर्ण ज्ञान आहे. यामुळेच कुणार्च वाईट चिंतन, निर्दयीपणा आणि खोटेवणा मावडक मुद्दना मानत फीड आहे. सामान्य माणसं लोभामुळे केवळ आपला स्वार्थ साक्षात्तच मागे लागतात. पण तू मात्र अन्यायाविरुद्ध आवाज उठवणारा आणि न्यायासाठी स्वतः प्रेरित होऊन काम करणारा आहेस।

म्हणाला—“अरे! मला हा कसला आवाज ऐकू येतोय? दोन-दुःखी लोकांचा नातंनावच असला पाहिजे हा! अरे! हे काय पाहतोय मी! आगीच्या ज्वाळा! जळणारी घरं?”

“पण मला तर काही अस ऐकू येत नाहीय, अन् दिसतही नाहीय!” मुनि-शिष्य सोहम आश्चर्याने उद्गारला.

मुनि यावर म्हणाले—“होय सोहम, अपूर्व जे पाहू शकतो किंवा ऐकू शकतो, ते सर्वसामान्य माणसाला शक्य नाही. अपूर्व तर खूप दूरचे आवाज ऐकू शकतो, दूरची दृश्य पाहू शकतो—सारे अगदी सहजपणे! सामान्य माणसाच्या मानाने अपूर्व खूप वेगाने वावूही शकतो!”

“बाबा, आता मला आशा आहे. काय चाललेय ते ताबडतोब जाऊन घ्यावंच वाटवंच मला!” अपूर्व वातुरीने बोलला. “हां बेटा! तू जा आता!” आशीर्वाद देत मुनि अपूर्वला म्हणाला.

अपूर्व ताबडतोब तेथून पळत सुटला! वेगाने, खूब वेगाने! तो जसजसा दूरदूर भात राहिला, तसतसा तो पहाण लहान होत गेला अन् शेवटी एकाचा ठिपक्यासारखा होऊन तो अदृश्यच झाला!

“हे काय शार्क मुण्जी? अपूर्व अदृश्यच माला की!” आश्चर्याने शिष्याने आपल्या गुरूला विचारले.

“जेव्हा एकाचा दस्तुची गति खूप वाढते, तेव्हा ती प्रकाश आणि वायुमधे विरपळून जाते! आपला अपूर्वही आत्मा असाच प्रकाश व वायुचा एक अंशच बनून गेला आहे.” मुनीने सोहमला समजावले.

“जमीनदारांसाठी जमीन इमारत बांधण्याच्या कामात जाता तुम्ही लोक भाग घेणार नाही आहात, तेव्हा यापुढे तुम्हाला आपापल्या घरात रहाण्याचा हक्कही रहाणार नाही. कळलं?” जमीनदारांचे विश्वाभू सेवक औरडू लागले अन् त्याबरोबरच त्या गरीब विचान्या असह्य शेतकऱ्यांच्या झोपडीवजा घरांना आगी लागू लागले!

तेथील सर्व लोक अगदीच गरीब व कपजोर होते. जमीनदाराला ते नेहमीच भिऊन असत. ते विचारे केवळ आपल्या करुण आवाजात त्यांच्याजवळ दयेची भीक मागत होते. “आम्ही आजपर्यंत जमीनदारांसाठी काय थोडे कष्ट केले का? पण रोजच आम्ही केवळ त्यांचंच काम कसं करू शकणार? तसं केलं, तर आमची शेत कोण पिकवेल?”

त्यांच्या या करुण प्रस्तावा उत्तर घ्यायचा रथा कूर सेवकांनी प्रयत्नही केला नाही. उलट ते त्यांच्या घरांना आगी लावतच राहिले!

मग अचानक त्या आगीवर पाणी फवारले जाऊ लागले! पावसाची शंका येऊन जमीनदारांचे सेवक आकाशाकडे पाहू लागले. हे पाणी आलं कोठून? त्यांच्या या शंकेचे काही उत्तर सप्तडण्यापूर्वीच कानठळपावसवगारा अथानक आवाज ऐकू येऊ लागला आणि सेवक दबकून दकडे तिकडे पाहू लागले! त्या गावाला लागूनच एक नदी वहात होती;

अन् त्या नदीत गूढव्यादनतया पाण्यात उभा असणारा एक हत्तीचा घोळका राना विसला. हे हत्तीच इतके सारे पाणी आपापल्या सोडेत भरून घेऊन त्या घरांवर फवारत होते. आपल्या या प्रयत्नात त्यांना जय मिळाला! अन् घोड्याच वेळात त्या त्या शेतकऱ्यांच्या घरांना लागलेली आग विझून गेली! नंतर ते हत्ती दुष्ट जमीनदारांच्या नोकरांवर जोराने पाणी उडवत त्यांच्याकडे भावून जाऊ लागले. ते नोकर पावसून घराबंदी घावू लागले अन् मागील काळाने त्यांना कुणाच्याशा हुंमण्याचा आवाज ऐकू येऊ लागला! नोकरांनी मागे वळून पाहिले; तो इतर हत्तींना आपल्या मागील घेऊन येणाऱ्या हत्तीवर बसलेला एक छोटासा माणूस त्यांना दिसला! कोण बरं असावा तो? एकादं भूत—वैत तर नव्हे?

असे विचार मनात आल्यावर तर ते जमीनदारांचे नोकर आगलीच पावसून, जीव मूठीत घेऊन धावत सुटले!

(क्रमशः)

विद्वान पंडिताचा सरला

गोष्ट जुनी आहे, कान्यकुब्ज राज्यात पुण्यमित्र नावाचा एक महान कवि रहात असे. श्रीधर नावाच्या पंडिताने एकदा सहज ह्या पुण्यमित्राच्या काही कविता वाचल्या. त्या कवितांमुळे प्रभावित होऊन श्रीधर त्याला म्हणाला—“अरे पुण्यमित्र, तुझ्या इतक्या सुरेख कविता जर राजाने ऐकल्या तर तुम्हाला जमिनीत धरून ठेवून देऊन शक्य होईल. मी शक्य होईल तर राज्याच्या सर्वनामा जावेस असे मला वाटते.”

हे ऐकून जराही वेळ न घालवता पुण्यमित्र राजाचा भेटायला गेला. आपले वाक्य त्याने राजाचा ऐकवले. ते ऐकून राजा खरोखरच फार खूब आला. पुण्यमित्राचा केवळ अतिशय देऊनच संघ न घेतला राजाने त्याला अत्यंत दरबारात नोकरीही दिली.

थोड्या दिवसांनी पुण्यमित्र पंडित श्रीधर याला भेटायला गेला आणि त्याला म्हणाला—“वरबारात जग्यातूरीं मी ज्या कविता लिहीत असे, त्यातून मी खऱ्या लिहीत असलेल्या कविता मला खऱ्या खातण्या दगड्या वाटतात! ही गोष्ट तुम्हाला काही लोकांनी याद्या निदर्शनास आणून दिली आहे. कस का घडत आहे, हे आपण सांगू ह्याच काय?”

यावर बरसे हसून श्रीधर म्हणाला—“मित्रा, त्यावेळी तुझ्या कवितांचे भूत ओळखून राजाने तुला बक्षित किंसे होतं. पण तू तर आता राजाकडून मिळणाऱ्या भेटी मनात ठेवून कविता करू लागला आहेस. ही तुम्ही पडत तू बरललास तर आजही मी 'वसंत काव्य' प्रसंगी होऊन!”

त्या विद्वान पंडिताच्या संकटाचा मतितार्थ ओळखून राजा पुण्यमित्राला जराही वेळ लागला नाही. त्या दिवसापासून मिळणाऱ्या कवितांचा विकार सोडून देऊन तो कविता दिवू लागला आणि त्याने एक 'वसंत काव्य' म्हणून नावनोंदिक मिळवली!

वाघाळी चर्चा

दुर्धनदवयी विकस पुन्हा एकदा त्या सावाकडे गेला, कांदीवळून शव उतरून त्याने ते आपल्या खांद्यावर टाकले आणि नेहमीप्रमाणे मोन स्वीकारून तो स्मशानाकडे चालू लागला. चालता चालता प्रेतातला वेताळ जोकू लागला—“राजा, इतक्या रात्रीच्या अंधारात तुला असे काय करताना पाहून मला मोठे आश्चर्य वाटतंय, आणि त्याबरोबरच मनात एक शंकाही येतेय की, इतका जाल सोडून काम पुरे झाल्यावर त्याच्या फळाची भावित जरा तुझ्या मनात असेल, की नाही? जरा जास्त स्पष्ट करण्यासाठी मी तुला एक गोष्ट सांगते. बऱ्याच लोकांना माहीत आहे त्याप्रमाणे तुलाही कदाचित या गोष्टीचा पहिला भाग माहीतही असेल. गोष्ट आहे तीन भाऊ मन् एका बांधवी. गोष्टीचा जितका भाग तुला माहीत नसेल, तितका जाणून घण्यासाठी

वेताळाच्या गोष्टी

मी आता तुला सर्वत्र गोष्ट सांगलो, ती तू लक्षपूर्वक एक म्हणजे तुला कष्टही उठाव पार नाहीत" आणि वेताळ गोष्ट सांगू लागला.

खूप जुनी गोष्ट. दिव्यानन्द नांवाचा एक योगी गुरुकुल चालवत असे त्याच्या आश्रमाच्या एका बाजूस जंगल तर दुसऱ्या बाजूस डोंगर होते. अवजून एक नदीही वहात असे. नद्याचे पाणी पिऊन जंगला रवापदे आपली तहान भागवीत.

एकदा तीन राजपुत्र शिष्य म्हणून त्या गुरुकुलात आले. त्यातला ज्येष्ठ राजकुमार त्या वेसाचा भावी राजा होता. तिचही बुद्धीन यथायथाच होते! फारस काही

समजण्याची त्यांच्या बुद्धीची कुवत नव्हती त्यांचे सामान्य ज्ञान ही अगदी बेतावच होती काही प्रसन्न विचारता की ते एक-मेकांच्या तोंडाकडे पहात! तरीही खूप कष्ट घेऊन दिव्यानन्द त्या तिन्ही राजपुत्रांना त्यांच्या भविष्यात उपयोगी पडेल असे शिक्षण देऊ लागला.

तिन्ही राजपुत्रांना मन्त्र-तन्त्र विद्येबद्दल खूप कुतूहल होत, पण गुरु तर त्यांना असले काही कुळीच शिकवत नसे तरीही दिव्यानन्दजवळ मन्त्र-तन्त्र विद्येबद्दलची बरीच ताडपत्रे धरून होती गुरु जवळ आश्रमाबाहेर असत तेव्हा हे राजपुत्र त्या पोथ्या चोखून बांधीत असत. अन् त्यातले मन्त्र पण्ड करून ठेवत. अशा रीतीन राजपुत्रांनी भरून सगळ्या करून ठेवले.

गुरुकुलात गोविन्द नावाचा एक विद्यार्थी होता. तो चांगला बुद्धिमान, तरतरीत, कीर्तण आणि विवेकी होता. गुरुजवळ तो योग-विद्या शिकत असे. विद्यार्थ्यास पूर्ण केल्यावरही योगी बनून गुरुजवळच रहायची त्याची इच्छा होती. दिव्यानन्द या गोविन्दवर भारी प्रेम त्यांना ही गोष्टे बघताली साहीत होती की आपल्या पश्चात गुरुकुलाची चांगली काळजी कोणी घेईल तर तो गोविन्दच! आपल्या अन्य शिष्या इतक्यात योग्यतेचा कोणी दुसरा शिष्य

त्यांना अवजून पर्यंत तरी सांपडला नव्हता. पण गुरुन हे ही आढळत होते की गोविन्दच अन् अवजून पुरेस परियत्न नाही, आणि त्याच धनसंपत्ति न समाजात मिळणार नाव प्रसिद्ध, या गोष्टीवरही जंगल न प्रेम आहे.

एकदा राजपुत्रांना बातमी मिळाली की- आपल्या वडिलांची तरबेत बरीच दासळांनी आहे! तसे त्यांना बोलावून नेण्यासाठी राजधानीतून कंणी आले. नव्हत पण त्यांनाच आपले वाटन होत, की पिताजींना भेटायला आपण होऊनच जावं. तिघांनी आपली ही इच्छा गुरुसमोर अमळ भोग घेत व्यक्त केली.

गुरु दिव्यानन्द त्यांना म्हणाल- 'होय, तुमचा विद्यार्थ्यास आता पूर्ण झाला आहे आता तुम्ही हून तर गुरुकुल सोडून राजधानीला आपल्या बरी जाऊ शकता. वाटन सोबत म्हणून कोणी रायसेवक इथ बई-पर्यंत तुम्ही थांबलात तर बर हीईल पण तुम्हाला जर लग्न निवायच असेल तर तुम्हाला सोबत म्हणून गोविन्दला घाठवाव अस वाटत मला तो तुमचा चांगला मित्र आहे ना! वेळ पडली तर तो तुमचा सल्लागार आणि रक्षणकर्ता या भूमिकाही उत्तम प्रकारे पार पाडू शकेल.

यावर मोठा राजकुमार आनन्दाने म्हणाला- 'असंय कश मुझी आपल्याला

माहितच आहे की आमच गोविन्दवर खूप प्रेम आहे अम् अमिमानच वाटतो आम्हाला त्याचा!"

"तू मझ्या म्हणण्याला ज्ञान बेंतोस बाबाच मला फार आनन्द वाटतो मला तर असंही वाटतं बेटा, कि तू राजा बनून जव्हा सिंहासनावर बसशील, तेव्हा तुझा सल्लागार आणि मन्त्री गोविन्द ज्वावा पण ह्या, हे सर्व गोविन्दला भस्मच बसेल तरच!" मोठ्या राजपुत्राकडे वहात दिव्यानन्द म्हणाला.

"गुरुजी, माझी या गोष्टीला पूर्ण समित आहे मी गोविन्दला केवळ सल्लागार म्हणूनच नव्हे, तर मन्त्री म्हणून

मान देऊ इच्छितो" घोरला राजपुत्र म्हणाला.

नंतर बुद्धींनी गोविन्दला एकान्तात या सर्व गोष्टी सांगितल्या आणि म्हटले- "गोविन्द, माझी खात्री आहे की जे लोक तुझ्यावर विश्वास टाकतील, त्यांचे रक्षण करण्याची ताकत तुझ्यात नक्कीच आहे हे राजकुमार मनात धूप बांधल आणि कोमल आहेत. फक्त बुद्धीन अन्नाचे तितके खरतरीत नाहीत तेव्हा तू हे कधीही विसळ नकोस की त्यांचे हितरक्षण करण्यात काही कमतरता पडू नये."

सर्व गोष्टी ऐकून गोविन्द म्हणाला- "बुद्धी, पण विद्याभ्यास संपल्यावरही

आपले शिष्यत्व पत्करून इतके वायमात रहायची माझी इच्छा आहे."

यावर थोडे हसत विद्यानन्द म्हणाले- "गोविन्द, तू माझा प्रिय शिष्य आहेस. तुलासोयी आणि कीर्ति प्रतिष्ठा असणाऱ्या जीवनाबद्दल तुझ्या मनात काहीही बोट आहे हे मी ओळखले आहे. सत्य व धर्म यांना न हावलता एक 'समर्थ मन्त्री' म्हणून सन कमवण, ही गोष्टही काही कमी महत्त्वाची नव्हे. तेव्हा मी तुला एक उपाय सुचवतो, ऐक. पचोपदायासून विरक्त होऊन तुला जव्हा आश्रम जीवनाबद्दलच आवड निर्माण होईल, तेव्हा तूला पुन्हा 'आश्रमार्थी' म्हणून स्वीकार करायला मी नव्हतोच आनन्दान तयार असैन. आता तू निश्चिन्त मनाने राजकुमारांबरोबर जायला नीच!"

दुसऱ्या दिवशी सर्व राजकुमार व गोविन्द राजधानीकडे जायला निघाले. बुपारी ते जंगलातल्या एका झऱ्याकाठी पोचले. तिथे त्यांनी बरोबर आणलेले पदार्थ खायून जेवण उरकले. शिबून पुन्हा उठणार, इतक्यात लहान राजकुमाराला खमोर घोंड्यात अंतरावर पळलसे काही हाड दिसली. तो एकदम हरकून म्हणाला- "अरे, ही तर आषाची हाड दिसत आहे! आपल्या मन्त्रशक्तीच्या जोरावर ही खारी हाड

जुळवून मी पुरा सापळा बनवू शकेन. अशदी नक्कीच!"

"तू बर हे कर शकतास, तर मलाही एक असा मन्त्र साहीत आहे, की ज्याच्या साहाय्याने त्या सापळाचावर रक्त-मांस कातडं जडू शकेल-". दुसरा राजकुमार आनन्दाने म्हणाला.

"अरे तुम्ही दोघांनी निष्प्राप करीर तयार केलेस, तर त्यात प्राण बरायचा मन्त्र मलाही उरक आहे म्हटलं." मोठा राजकुमार आत्मविश्वासाने बोलला.

"बाबा, बाबा! बस तका रे कर बाबांनी, अलत्याच प्राणावर संतल ना जवान!" गोविन्दने तिघांना सावधगिरीचा इशारा दिला.

पण राजकुमारांनी गोविन्दच्या सावधगिरीची इशाल न घेतली नाही. ते तर मुर्खसारखे पुढचाही विचार करायला लागले की - आपण त्या बाबावर बसूनच रावधानीला जाऊ. कोकाना किती पण कौतुक वाटेला आपलं! गोविन्दने पुन्हा एकदा त्यांना सावध करायला प्रयत्न केला, पण राजकुमारांनी नेपवार्दिने एक एक करून आपापला मन्त्र वपावला सुखातही केले. नाइलाज होऊन गोविन्द स्वतः एका झाडावर चढून बसला.

काही मिनिटातच सर्व हाडं मिळून सापळाचाचा जाकार वेऊ लागली त्यावर रक्त-मांस कातडं वगैरे चढतच, तीच तो बाब सजीव होऊन उठून उभा राहिला! मान झटकून त्याने एक भीरवार इरकाळी फोडली. त्याबरोबर तीन्ही राजकुमार बघाने बरबर कापू लागले.

पुन्हा एकदा डऱ्याळी फोडून बाबाने टाऱ्यावर झडप घाक्याचा पवित्रा घेतला. इतक्यात खोराने ओरटून त्याला धांवत गोविन्द म्हणाला- "हे बाबोबा, जरा बाबा."

गोविन्दला पचोपदायाची बाबा घेत असे बाबा ऐकून बाबाने मान घळवून

राज्याकडे पाहिले "गहाराच, आपण काय आपल्याच प्राण्यांच्यांना मारून टाकणार? हा कुठला हो न्याय?"

हे ऐकून वाघ शांतपणे म्हणाला—"मला कसं माहित असणार की घालीच मला जिवंत केलंय? काही असो, घाली मला जगवून माझी भूकही जागवली आहे. ही भूक कोही दिवसांचीच नव्हे, तर कदाचित् काही शतकांचीही असेल."

गोविन्द आणि वाघ यांच्यात बोलणं सुरू झाले. पाहून सीन्हो राजकुमार तिथून सटकले. दोघ कादंबिवाद करू लागले, वाय-अन्वाय आणि धर्म-अधर्म यावर विचार-विमर्श सुरू झाला.

शवटी वाघ म्हणाला—"माझ्या प्राण-दाराचा राजकुमारांना मी सोडून बाब हे मुळीच मान्य नाही मला! जीव हा सर्वांत मूल्यवान असतो, तेव्हा तो वाचवण्यासाठी मला सावधपणे आपली भूक भागवली पाहिजे. हतकच जाणतो मी! एकाघर जनावराची शिंवार करून सायला जाता तितका वेळही नाही, मी भारतीय भूकेन आता माझ्यासोबत तयार मोर्शन म्हणजे हे राजकुमारच!"

"मग तुमची भूक आपल्याच काय मोही करू शकत की! मी आता उतरतो खाली खो मला!" गोविन्द म्हणाला

तेव्हा गोविन्दला खचित वाघ म्हणाला—"आम रे माणसा, माझ्या भूक लहानशा प्रसंगाचं जणू दे अर्जुन, खरोखरीच माझ्याच्या जिवंत रहाण्यासाठी कोणतं बरं कारण दिसलं असतं?"

पडभर थांबून गोविन्द म्हणाला—"जीवण गतीत वृद्धि व्हावी म्हणून! अर्थात-अज्ञान कधी अंधारातून बाहेर पडून ज्ञान-स्पर्श प्रकाश दाखवून देण्यासाठीच!"

मागे वाघ म्हणाला—"मनुष्यजात्या, कोणती वस्तु जागावी अन् कोणती मायू नये हे तू मला शिकवलेस राजकुमारांनी मला प्राणदान दिलय ही बोष्ट तू मला

सांगितली जसतीस शर केव्हाच खाऊनही टाकल असत मी त्यांना तेव्हा मला ज्ञानोपदेश देणारा तू वासा गुरूच आहेस. आता तुला मी कसं बरं वाळू? माझा तुझ्यावर पूर्ण विश्वास आहे. भूकेन मी मरून जावं, जसा काही उपाय आता भुच मला सांग."

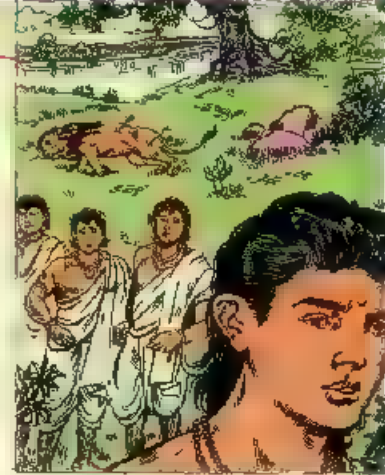
'तुझं बोलणं स्तुत्यच आहे. पण मी राजकुमारांचा रक्षक आहे तेव्हा तू मलाच खो" गोविन्द पुन्हा म्हणाला

इतक्यात तेव्हा निघून गेलंल राजपुत्र दोन घडवाकट, घनुवरी शिकान्यांना घडून त्या ठिकाणी परत आले गोविन्द त्यांना आनवणार, इतक्यात शिकान्यांनी वाघावर जाण सोडली! वाघ नखमी होऊन खाली पडला अन् लडफडून मरूनही गेला.

ते पाहून राजकुमारांना खूप आनंद झाला. गोविन्द झाडावरून उतरून खाली आल्यावर शेरलया राजपुत्राने त्याला नमस्कार करत म्हणले "आम्ही तुझं फार आभारी आहोत. तुझ्यावर विश्वास ठेवून रक्षण तू आमच्या प्रकारे करू शकतोस!"

"नाही, नाही! मी नाही करू शकत" गोविन्द बोलला.

"असं नव्हे. आपली स्तुतीही सहज नाही होत तुला! खूपच जितरी आहेस तू! ठीक आहे, आता आपण निघू या! मी तुला

आपला प्रधानमंत्री करणार आहे. इतकच नव्हे तर खुद्द राजा सोडला, तर या राज्यातला सर्वात श्रीमंत माणूसही तुझ असतील! तीन-तीन राजपुत्रांच रक्षण करणं ही काही सुल्लंका बाब नव्हे!"

मागे गोविन्द त्यांना म्हणाला—"नको जावा, तुम्ही वेत असलेल्या जगामुळे मी सर्वांत दख्खी माणूस ठरेन या शिकान्याच्या सोबतीने आता तुम्ही सुरक्षितपणे राजधानीला जा मी आपला गुब्बीकडे परत जावं आहे" अथ म्हणून गोविन्द विन्या-नन्दकडे परत गेला.

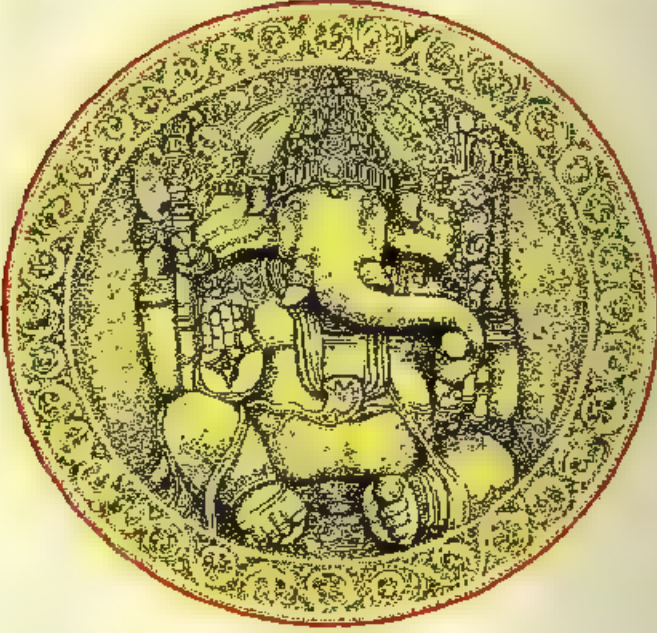
इतकी गोष्ट सांगून वेताळाने विक्रमला विचारलं—"राजा, वाघाचं भक्ष्य होणा-

गणपती

एकाद्या मंगल धार्मिक-संस्काराची सुरुवात असो, अथवा देवाची पुजा अगोदर गणपतीची पूजा करावी लागते. गणेश किंवा विनायक या नावांनीही गणपती ओळखला जातो. या तीनही नावांवरून कळून येते की तो गणांचा भायक आहे. गण म्हणजेच देवी गूणांनी युक्त असे सैन्यक, त्यांना चिन्मय परलोकवासी मानले जाते आणि त्यांच्यावर गणपतीची हुकुमत चालते. गणपतीला विघ्नेश्वर म्हणजेच विघ्नेशकटे दूर करणारा असेही मानले जाते.

माता पार्वतीपासून याचे सृजन झाले, म्हणून त्याला शिव व पार्वती यांचा पुत्र मानले जाते. मस्तकाच्या आगी शाला हत्तीचे शिर आहे, यामागेचे रहस्य

सांगणा-या अनेक कथा प्रचलित आहेत. त्यातलीच एक म्हणजे - शक्ती देवाने जेव्हा प्रथम याच्याकडे पाहिले तेव्हा त्याचे शिर अवृक्ष्य झाले, पण शक्तीची तक्षी इच्छा मुळीच नव्हती. त्यामुळे हावडतीब सापडलेले एक हत्तीचे मस्तकच याच्या बडावर बिकटवले गेले. या गोष्टीच्या मागेचे रहस्य काहीही असो, पण गणपती आपल्या या खास रूपामुळेच विशेष आकर्षक वाटतो हे खरे.

गणपती 'सिद्धि' (जय) आणि 'वृद्धि' (अक्कल) देणारा देव असल्यामुळे, या दोघी त्याच्या पत्नी म्हणून दाखवल्या जातात.

चांदोबाच्या बातम्या

खूप सहानुभूति टेलिफोन

जपानचे खूपच लहान व अगदी हलका असलेला टेलिफोन लोखुन काढला आहे. या टेलिफोनचे वजन दहा औंस (सोडे बाबीस तोळे) इतकेच आहे. हा अगदीच लहान असला तरी त्याचा वापराच साद चांगला मोठा असतो, म्हणजेच आपला आवाज हा टेलिफोन मोठा करून ऐकवतो.

पांढरा-सफेद बाघ

हे बाघ दिवसाच्या प्रकाशात सफेद कमीमुळे बांधले बघकून दिसतात. जगातल्या या विविध जातींचे सफेद बाघ अफ्रीकाच्या प्रख्यात मन्डन कॉमन' या प्राणिसंग्रहालयात पहायला मिळतात. या प्राणिसंग्रहालयात आणखी पांढरीतून फिरू शकतो आणि एका विनोदावर रंगे राहून हे बाघ पाहू शकतो.

साहित्य सोनियाचिया खाणी

१. 'इतिहासचा जवक' म्हणून कोण ओळखला जातो? त्याला ही पदवी कोणी दिली?
२. इंग्रजी साहित्यात मोठ्या लोकांसाठी जवक म्हणून किहिले गेले, पण तेच लहान मुलांसाठी एक अंघ साहित्य बनले असे पुस्तक कोणते?
३. बघिकुल रोत्या स्वीडन असा भारतीय भाषा किती माहेत?
४. त्या कोणकोणत्या?
५. सर्वात अधिक ओकांकडून बोलली जाणारी भारतीय भाषा कोणती? तिच्या बालोलाक रुपाने ग्रहण करणाऱ्या चार भाषा कोणत्या?

उत्तरावली

सुप्रहाला जगहीम आहे ?

१. लोकवसा व राज्यवसा, लुळस जॉन कोमन्स व लुळस ऑफ कोर्बे, साइपुट कॉइस, सुरीम तोबिएत (क्रमशः)
२. व् एल. एल. जार (रबिया)
३. युरोप व आशिया या दोन्ही खंडात भाषा विस्तार आहे
४. उत्तर अमेरिकेत बंगला.
५. चीन, अमेरिका, ब्राझिल, ऑस्ट्रेलिया व भारत

साहित्य

१. इ. स. पू. पाचव्या शतकात असमारा ग्रीक इतिहासकार हेरोडोटस. इ. स. पू. पहिल्या शतकातचा उत्तम जवक व रोमचा तत्पन्न सिसेरो असे म्हणत आहे
२. 'जोनाथन स्विफ्ट' याचे 'बघिकुल रोत्या'.
३. पछरा
४. असाबी, बंगाली, गुजराती, हिन्दी, कानडी, कामियाटी, मल्याळी, मराठी, उरिया, पंजाबी, इंग्लिश, तमिळ, तेलुगु, उर्दू आणि सिन्धी
५. हिन्दी बालंतर तेलुगु, बंगाली, मराठी आणि तमिळ अशा भाषा वेतात.

जगातल्या पौराणिक कथा-४

साहसी बेल्लेरोफन

बेल्लेरोफन नावाचा एक दैत्यकुमार बर्बासचा राजा प्रोडस नावाकडे पाहुणा म्हणून माना. बेल्लेरोफन विषाण्या मोठा स्वतःदार होता. त्यामुळेच प्रोडसना स्वाभ्यावहूच असूया पाटू लागली. प्रोडसने मोठरी बेल्लेरोफनचा निकाळच पाहून हाकावे ठरवले.

मनास पातक विचार डेवूनच प्रोडसने बेल्लेरोफनला विचारले—'तवचा, तु खूप वेगाने मोठा बोट म्हू सकतोस? माझा एक निरोप माझा भावा—निसियाचा राजा जोबेटस—नावाकडे पोचवू सकधीन काय?' तबजवान बेल्लेरोफनने हे काय करायचे कनूस कसे बाधि तो निरोप पेटून निघाला.

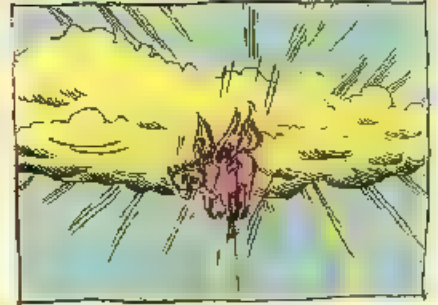
त्या पत्रात असा सन्देश होता की—'राजा जोबेटसने मज बेटस येणाऱ्या दुसकाला कोणत्याही प्रकाराने बळ करून टाकाय?' जावनाचे पत्र पाहून जोबेटस निघावळ वगळा. त्या काळीस एका पर्वतानंद निगादारा नावाचा एक निमित्त राजास रहत आहे.

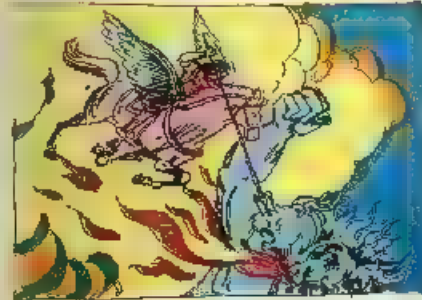

राजा जोबेडल बेल्सेरोफनला म्हणाला
"मा चिमादरा राजसत्ते माझ्या
प्रजेला वस्तू करून सोडले आहे. मू या
राजसत्तेला मारून टाकण्यात येना!
मदत केलीस तर पाड्यावर तुम्ही
बोडीन येऊरवातां होईन." बेल्सेरोफनने
हे कामही मान्य केले आणि तो राजा
सत्ते निवासस्थान असलेल्या त्या
पर्वताकडे जावला निघडला.

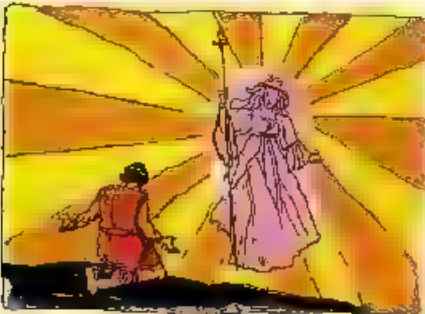
तो एक मोठी बद्धूत भेट होती!
येगासला बोडल होता, पण तो उबडो
असे. पोडा: रूप येगवान आणि साहसी
होता. त्याला कातून बेल्सेरोफनला
घोर जावा आणि तो राजसत्तेला खेड
आपला सिद्ध होता

चिमादरा हा एक विचित्र प्राणी होता.
त्याच्या राजसत्ते मस्तकाच्या वेल
बाबुना दोन बोकी होती एक होते
सिहाचे आणि दुसरे होते बकऱ्याचे!
त्याच्या तोंडातून धवणक जावा
आलीच्या ज्वाळा बाहेर पडत असत.
जो कोणी त्या ज्वाळाच्या आर्षात येई,
तो विनम्रच जाऊन जाई!

उरणाच्या बोडमावर बसून बेल्सेरोफन
पुढे जाऊन व त्याचे मोठ्या जीवनि
चिमादराची युद्ध केले. पोडा उडू
शकत असल्याने तो लागीच्या ज्वाळा-
वाहुर जावले रक्षण करून बसून
हवेतून त्या राजसत्तेला हल्ला करत
होता.

आता मा राजसत्तेमुळे जावे तरी कसे - हे
बेल्सेरोफनला समजेना त्यामुळे तो
आपल्या इष्टदेवीचे - धिनम्बुधि -
स्मरण करून ध्यान लावून बसला!
त्याच्या मनलीने प्रकट होऊन येवी
त्याच्या समोर प्रत्यक्ष उसी राहिली.
तिने येगासस नावाचा एक पंख
असणारा, उरणाचा पोडा बेल्सेरोफनला
बसविले दिला.

मोवटी चिमादरा राजसत्तेला आपला
पराभव कळव करुदा सांगला अशा
तऱ्हेने विजयी होऊन बेल्सेरोफन
जोबेडल राजाकडे परत आला.
जोबेडलने मा राजकुमाराले मोठ्या
प्रेमाने स्वागत केले नंतरही अशी
अनेक मोनवाणी काने त्याने राजा
जोबेडलसाठी केली

या अवधीत जोबेटकच्या वाकड्या मुलीचे केलोटफनवर येत बसले. ही सोफ्ट जोबेटकच्याही तळात आली. नेल्सेरोफनच्या साहसीपणामुळे व जोबेटमुळे राजा जोबेटस खूप आवेना होता, म्हणून त्याच्या जाणवो मुनगी देऊन खूप करणे जसे राजाच्या मनात आले.

जोबेटसने हा दिवस मोठ्या वाटा-गाटाने घडवून आणला. दिवसखाली जातोचून आलेल्या प्रोडटकच्या मनाची काम जेव्हा झाली असेल? ज्यांना मत्सर करून मृत्यु घडवून आणण्यासाठी जाणव खूप पाठवले, त्याचाच राजकुमारीची विवाह होत होता.

जोबेटकला मुनगा गळ्यामुळे काही काळचे नेल्सेरोफनच निमिषाच्या विहसनावर बसला. करीब बर्षे त्याने निमिषावर राज्य केले.

योग्य धडा

चन्दनपुर गावचा पाटील वीरसिंह मोठा बदनाम माणूस होता अडाणी अन् नकलेल्या लोकांना सुनावण्यात त्याला मोठा आनंद वाटे.

त्याच गावात किशन नावाचा एक मोठाभाबडा तरुण रहात असे. त्याला वीरसिंह एकदा म्हणाला—“अरे किशन, तू जर रोज आठ्याकडे येऊन पाह्या घरची कामं केलीस तर देव तुला स्वकरच एक मोठा माणूस बनवेल वच!”

मोठा किशन खरोखरच हे सर्व सत्य मानून वीरसिंहच्या घरची कामं करू लागला. अगदी फुकट!

चन्दनपुरचा वैद्य शिवनाथ हा एक प्रामाणिक, सज्जन माणूस होता. वीरसिंह वैद्याची चेष्टाचस्फरीच करी तो म्हणे—“बिच्वारा हा वैद्य मागल्या जन्मी नक्कीच मोठा पायी माणूस असला

पाहिजे, लांकाकडून कर्ण घेऊन त्यान ते मुकवले नाही, म्हणूनच या जन्मी ते तो असं फंडतो आहे!”

अशा तऱ्हेन वीरसिंह सर्वांचीच दिगल-टवाळी करी अन् स्वतःची करतचूक करत घेई. त्या गावात एक रायमन्दिर होते. त्याचा पुजारी होता गोपाळ शर्मा. एकदा या पुजाऱ्याकडे त्याचा मोहित नावाचा नातेवाईक पाहण्या आला होता. घराबाहेरच्या कट्ट्यावर ते दोघ एक बिसस गप्पा मारत बसलेले होते. काहीतरी विनोदी बोलून ते मोठयाने हसतही होते. एवढयात त्या रस्त्याने जाणाऱ्या वीरसिंहचे त्यांच्याकडे लक्ष गेले.

“अरे पुजारी! बस कोणतं मोठं सकट कोसळलं म्हणून तू असा हुली माहेत? मला सांग, मी मदत करीन तुला.” वीरसिंह गोपाळ शर्माला म्हणाला.

हे बोलणे ऐकून गोविन्द तर चपकलाच ' स्थाने वीरसिंहला विचारले- "आमचा गापाळ चांगला हसतोंय तुम्ही तर म्हणताय की तो दुःखी आहे! मला तर काही कळल नाही तुमचे बोलणे! कोण आहे व तुम्ही?"

"बोहो! मो तर विसरूनच गलो ह्या गोपाळ हसन असला, तरी वारत की तो रडतोंय आहे! हे मी विसरूनच गेला होंतो ह!" असे म्हणून वीरसिंह तंबून निघून गेला

वीरसिंहच्या या उत्तराने आश्चर्यचकित होऊन गोविन्दने गोपाळला विचारले- "हा माणूस आहे तरी कोण एवढा?"

पुजारी गावर म्हणाला- "हा या गावचा पाटील वीरसिंह! त्याचा स्वभावच असा

आहे. त्यामुळे आम्हा या गावच्या लोकांना त्याच्या असल्या बोलण्याची खबरदारी घ्याली आहे. आम्ही कोणी विशेष लक्ष देत नाही तिकडे!"

'कस देव नाही? पण असं कसं चालेल! त्याला नीट बघा शिकवला नाही, तर तो बराणखोनेच आंगळवण करत राहील मा! लवकरच काहीतरी घुमिण काढली पाहिजे त्यासाठी!" गोविन्द म्हणाला

त्या गावात एक विचित्र प्रवा होतो एक विशेष पर्वाच्या दिवशी रात्री गावचे सर्व मोठ वडीलभारे पुढून गावाबाहेर चावडीवर जमल आणि एक विशिष्ट असे मादक पेय पीत ते प्याय-माने वर्षातले सारे कष्ट विसरून पडोळ दिवस आनंदात जातात अशी त्यांची समजूत होती.

चारल दिवसांनी तो पर्व-दिवस आला आणि गावचे सारे प्रतिष्ठित लोक चावडीवर जाऊन ते पेय पिऊ लागले त्यांच्यात गोपाळ बसला अन् त्याचा मातेवाईक गोविन्द हेही होते गोविन्द पाटलाच्या अगदी जवळच बसून ते मादक पेय पीत राहिला

दुसऱ्या दिवशी सकाळीच गोविन्द वीरसिंह पाटलाकडे जाऊन म्हणाला- "पाटील, काल रात्री त्या मादक पेयाच्या परिणाम होऊन मी एक चुक केली मी

तुम्हाला शिब्या दिल्या त्यामुळे आता तय जमलेल्या सर्व लोकांसमोर मला तुमची याकी मागायची आहे. क्षमा करून त्या संधीला तुम्ही बोलावून घ्या"

वीरसिंहला वाटले, ही बरी संधी पिढ्याली गंमत करायला! त्याने ताबडतोब सर्वांना आवडीवर बोलावून घेतले त्या सर्वांमधून वीरसिंहसमोर उभा राहून गोविन्द बोलू लागला, "किशनसारख्या बोलण्या माणसाकडून तुम्ही फुकट चाकरी करून घेता, म्हणून एक ना एक दिवस तुम्हीच त्याचा नाकर बनाव-असं म्हटलं मी रात्री तुम्हाला नंतर प्रामाणिक बंधू शिवतायला 'पापी' म्हणून त्याची मस्करी केलोत, तुम्ही खरोखर एक काबिळीचे रोगी आहात अस बोललो मी. आणखी पुढे जाऊन मी असही बोललो की मुलांना शिकवणाऱ्या गुरूजींना तुम्ही 'पिडाच्य' म्हणालात म्हणून तुम्हीच एक राक्षस आहात, अशी मी तुमची निन्दा केली.", अशा प्रकारे वीरसिंहच्या सगळ्या वाईट कर्मांना पाहून

वाचून गोविन्दने त्याला अरपूर शिब्या देऊन तोंडमुख घेतलं; अन् पुढे तो म्हणाला, "म्हाराज, असं सगळं बोलल्याची मला आता लाज वाटतेय पण त्या सगळ्या नघेतल्या गप्पा झाल्या! आपण अशा शिब्या खाण्यासारखे व्यक्ती नव्हेत! मी क्षमा मागतो तुमची!"

तेव्हा एक प्रतिष्ठित माणूस उठून गोविन्दला म्हणाला- "अरे तू का उगीच हेराण होतोस? आम्ही सगळे होतो ना तिथे! तू अस काहीच बोलला नाहीस तुला उगीचच सधय घेतोय स्वतःचा! नवाक्या भरातच तुला वाटल असाव, की तू शिब्या दिल्यास. माफी मागायची काही जरूरच नाही तुला!"

बनासारखे सगळे ओकून घेतल्यामुळे गोविन्द स्वतःवर खूपच खूष होता अन् वीरसिंहची मान मात्र धरसवे खाली गेली होती. यानंतर वीरसिंह कधीही कोणाचा अपमान करू घेऊन नाही गोविन्दची मान सर्वांनीच खूप तारीफ केली

वाक्-पटुची प्रशंसा

विनायक वेताचेंद्र राजाची जीर्णोन्नीय राखण करता होता. एकेचेंद्र प्रहाराचेंद्र एके वाक्-पटु माणूस धोडारच्या देजातून त्याच्याकडे जाला त्याला असे दिसून आले की विशाच देजात सर्वत्र सुख-समृद्धि मानंदत आहे.

राजाची नेट लावल्यावर प्रहाराच्या म्हाणाचा-“महाराज ! आपल्या राज्यात सर्वत्र सुख-समृद्धि व समाधान मानंदत आहे. परंतु, अशा अशी शंका आहे की, आपल्या राज्यात मूर्खांची संख्या वाढत वसते. मी हिशोब केला मूर्खांची एकूण संख्या एकमे वारा आहे.

प्रहाराचेंद्र विचार करून राजा कीर्तिवर्मा म्हाणाचा-“खज्यानीच्या कायद्यास एकूण एकमे वारा गार्व आहेत. म्हाणजेच एकेका यावात एकेक निरुद्ध माणूस आहे.” तो एकदम प्रहाराच्या म्हाणाचा-“हेच सांगायचेंद्र न तुला ?”

“होय महाराज, आपल्या राज्यात कुठेच अर्थाने किंवा रीते होत नाहीत त्यामुळे खात्याच्या खात्या एकेमे वारा पाटलांची बुद्धि बंदिद होऊन चाललीय न ?” प्रहाराच्या म्हाणाचा, तेव्हा कीर्तिवर्माचा बरवारी विमुक्त विकटहास राजाच्या म्हाणाचा-“प्रभु, माणस हिशोब चुक आहे. आता आपल्या देशातल्या मूर्खांची संख्या एकमे तेरा सत्तिची आहे.”

“हा नवा मूर्ख कोण वसा ?” राजाचे आश्चर्याने विचारले

“हा प्रहाराचेंद्र तो एकमे तेरावा मूर्ख आहे वहाराचेंद्र आपण प्रसंगेमुळे हुजळून जाणार नाही हे माहीत असूनही ही तसे करायला कमी वारत माहीत. बक्षिसाच्या आशेने तो बकबक करीतच सुटला आहे !” विकटहास उत्तरला

विकटहासच्या या टिंगलीमुळे जराही विचकित न होऊ प्रहाराच्या म्हाणाचा-“मी बक्षिसाच्या आशेने तसें अलोक्य की नाही हा मिराळा मुद्दा आहे आपण वेक्षित दिसत, तर ते माझ्या वाक्-पटुतेवर लुच होऊनच झाल, मी केलेल्या प्रसंगेने हुजळून गव्हे ; ही गोष्ट अना पूर्णपणे माहीत आहे. सुख-समृद्धि व समाधान यांनी अर्थ असें आपण राज्या पाहूनही, अर कोणी प्रशंसा केले नाही तर तो मूर्ख ठरेल, प्रशंसा करणारा नव्हे ! म्हणून मी दक्षतेने वांकू इच्छितो की माझा हिशोब बरोबरच आहे

ही बोलणी ऐकून राजा कीर्तिवर्मा जोरजोरात दुसला “तुमचे बोलणे अत्यंत उत्तम म्हणायचें की प्रशंसक, हे बला तरी काही फळत नाहीय काहीही असो, तू बक्षिसपात आहेस हे मात्र खर !” असे म्हणून राजाने आपला मुलगाद्वारे प्रहाराच्या बक्षिस दिला

वीर हनुमान

संपातो कडून सोतेचा पत्ता जाणल्यावर सर्व वानर आनंदाने उडत्या मारू लाबले सिंह-गर्जना करू लागले. लंकेला जाण्यासाठी ते समुद्राच्या किनाऱ्यावर आले विशाल सागर पाहताच पाच त्यांना मिरासा राटू लागली खवळलेला समुद्र त्यांना मोठा भयानक आसला. समुद्रात अनेक भयानक प्राणी होते. समुद्र कोठे कोठे प्रचलित दिसला, तर अनेक ठिकाणी अचड खाटा त्यांना घाबरवून घाटीत होत्या समुद्राच्या पलीकडे त्यांना काहीच दिसत नाही

“आता काय करायचें ?” ते एकमेकांना विचारू लागले.

समुद्राकडे पाहून वानर भंवरल आहेत हे अवघाच्या लक्षात आले. म्हणून तो त्यांना

सचब्राह्म लोंगला-“वां वानरांच्या पाहून तुम्ही भिऊ नका. मिळून आपल्याला काय मिळणार ? शेवटी ब्रह्मच आपल्याला खाऊन टाकोल. आपला पराक्रम दाखवण्याची नास्ती संजि आपल्याला मिळालेली आहे वाचत केले नाही तर आपल्याला काय मिळणार ? वा समुद्रा पलीकडे असल्या लंकेत सोतेचा शोध घेण्यासाठी कोणास तशी पाठवणच पाहिजे. तर कोणीच जाऊ शकत नाही, तर आपण वारत जाऊन काय करणार ?”

त्या रात्री सर्व वानर समुद्र किनाऱ्या वरच राहिले दुसऱ्या दिवशी सकाळी ब्रह्मदान सर्व वानरसेनेला एकत्र बोळवत. अशा रीतीने त्यांना एकच आणण्याची

• साकल फक्त असद वा हनुमानाच्या ठायीच होतो

सर्वे वावरांना उद्देशून अश्वाने निवेदन केले - आपल्यापैकी कोण महावीर आता पुढे येऊन हा समुद्र पार करून जाईल नि सोतेला पाहून येईल? सुप्रोवाच्या आज्ञेचे पालन करून आपणा सर्वांना संतोष मिळावा एवढीच माझी इच्छा आहे. असा पराक्रमी वानरक्षत्र वीर कोण? लंका हथून शंभर कोस अंतरावर आहे जो हे अंतर पार करून लंकेला जाईल, तोच आपल्याला आपापल्या घरी जाण्याचं भाग्य मिळवून देईल! त्याच्यामुळेच आपण आपल्या मुलाबाळांसह सुखाने जीवन जगू शकू.

आपण परत जाऊन राम-लक्ष्मणाला आपलं तोंड अभिमानाने दाखवू शकू-असं पुण्य कर्म आपल्या पैकी कोण करील? शंभर कोस अंतरावर समुद्र पार करून आणारा तुमच्या-पैकी कोण आहे? बोला, कोणाच्या पराक्रमाने आपण सर्वे वितामुक्त होऊन जाऊ?"

कोणीच काही बोललेना. सर्वे जण दबड्यासारखे स्वरूप बसून राहिले. प्रत्येक जण आपल्या शक्ति बाबत विचार करू लागला. समुद्रातील शंभर कोस अंतर पार करून जाणं मोठे साहसच होतं! कोण हे साहस करायला तयार होणार?

हे बघून अंगद पुन्हा म्हणाला-“तुम्हा सर्वांजवळ अपूर्व शक्ति आहे. तुम्ही महात्म कुळात जन्मलेले लक्ष्मणसिंघ कोक आहूत. तुमच्यात अदभुत गमन-शक्ति आहे. निहाय एवढे तरी सांग कि तुम्ही किती अंतर पार करून जाऊ शकता?”

यावर काही वानरवीर आपल्या क्षमतीबाबत सांगू लागले -

एक म्हणाला की तो बहा कोसांवर उडी मारू शकतो. गंधाक्ष म्हणाला की तो शीस कोसांवर उडी मारू शकेल. गनयाने सांगितले की आपण तीस कोसांवरच उडी मारू शकू. याहून जास्त नाही. शरभ म्हणाला की तो चाळीस कोसांवर उडी मारू शकेल. नंतर गंधमादन, मंद द्विजिद व

सुवर्ण यांनी क्रमशः आपली शक्ति पत्रास, शठ, सत्तर नि ऐंशी कोस पर्यंत प्रमादित असल्याचे सांगितले.

यावर जांबवान म्हणाला-“उडी मारण्यात पूर्वी मी खूप कुशल होतो. पण आता मी म्हानारा झालो आहे. तरी पण श्रीरामाच्या या पवित्र कार्यासाठी अज्ञात सकटाच्या भीतीनं मी आपले संरक्षण करू इच्छित नाही. तुम्ही सर्वांनी सांगितल्या तर मी नव्वद कोसांवर उडी मारू शकेन!”

सर्वांचे बोलण ऐकून आता अंगद म्हणाला-“हे शंभर कोसांचे अंतर मी उडी मारून पार करू शकतो, पण मला एक धका आहे की मी परत येऊ शकेन की नाही?”

यावर जांबवान म्हणाला-“हा, तुझ्या शक्तीची आम्हां सर्वांना चाचलीच कल्पना आहे. शंभरच काय, हजार कोसांवर ही तू उडी मारू शकतोस! आणि तसंच तुला परत ही येत येईल याबाबत काही ही धका मला नाही. पण तू आहेस दुबळ व, म्हणून तुला पाठवण योग्य होणार नाही. तू आमच्यापैकी कोणाला ही पाठवू शकतोस तू स्वतः जाण बरोबर नाही. तुला सुरक्षित ठरणं हे आम्हां सर्वांचे कर्तव्य आहे. तू जर लंकेत गेलस तर इथे आमची खबर कोण

वेणार? नायकावाचून आम्ही इथे काय करू शकू?”

अंगद विचारात पडला. त्याने जांबवानाला विचारलं- समुद्र मी पार करावचा नाही. तुमच्या पैकी कोणी हे काम करू शकत नाही! सगळ्या काम आपण सर्वांनी इथच जमोपवेसण करावचं? काही शकल नाही, तर आपण किंकिक्षला परत काय जाऊ? गेलो तर आपले प्राण वाचतील याचा काय भरवसा? तो सुम्रीस आपल्याला डार मारील. आमच्यात सर्वात मोठा तू! म्हणून तूच सांग की या वेळी आपण काय करावं!

तेव्हा जांबवान अंगदाला म्हणाला- “काम होणारच! का नाही होणार? ही

कामगिरी वनस्वीपणे करू सकणारा एक इथेच आहे. ये, दाखवतो मी तुम्हा" एका बाजूला गुपचुप बसलेल्या हनुमानाजवळ जाऊन आंबवान पुढे म्हणाला—

"हे हनुमान, सर्वे वानरवीरात तू येष्ठ! सर्व शास्त्रांचे ज्ञान प्राप्त केल्या तू पंडित! मग तू इथं बसा झुकाटघाने का बरे बसला आहेस? त्या गरुडाच्या पंखात जी शक्ति आहे तीच तुझ्या बाहूत आहे पराक्रमाच्या जाबतीस तू सुधीस थि लढमण बाध्याहून कमी नाहीस. मग इतरांची पुत्ती तुलनाच कमली करायची? आणि ही गोष्ट काय तुला माहीत नाही? जन्म घेताच सूर्याला एक फळ समजून त्याला विळवण्यासाठी तू

आकाशात उड्याण केलं नव्हतेच? उंची मारण्यात तुझी बरोबरी कोण करू शकेल? आता तू आपली ताकत आम्हां सर्वांना दाखव. समुद्र पार करून या."

हे सर्व ऐकून हनुमानाचं शरीर अद्भुत गतीने स्फूर्त रूप धारण करू लागलं. हनुमान समुद्र पार करायला तयार झाला नि त्याचं शरीर अधिकाधिक स्फूर्त होऊ लागलं ते पाहून सर्व वानर सत्तेधानं नाचून वारवाओरडा करू लागले.

आणि हनुमानाचं शरीर आकाराने वाढू लागलं. शरीरा बरोबर त्याचा नल-परकम ही वाढू लागला त्याचं तोंड लाल होतं, बिनधुराच्या अग्नीसारसं!

आता हनुमान आपल्या जामेवरून उठला वपोयूय वानरांना नमस्कार करून तो म्हणाला—"मी इतक्या सहजपणे सानर पार करीन, जे केवळ बाबूलाच शक्य आहे मध्ये कोठे ही न बांबला मी लगेत पोचेंन. मी उदयाद्रीच्या सूर्याबरोबर निवून त्याच्या पूर्वी अस्ताद्रीवर पोचेंन नि परत किन्तु सूर्याची गाठ घईन मी आकाशातून बघा वेगाने जाईन की समुद्र भाड्या जाय बाबू लागेल. मी जवळ समुद्र पार करीन तेव्हा आकाशातले तूय अस्तव्यस्त होतील, पर्वतांचा शरकांप होईल मी सीतामाईला पाहूनच परत येईन. बला सर्व शुभ शकुन

होत आहेत जावश्यकतेनुसार मी सर्व लका उखडून पांढर्या आंखावर वाहून आणीन."

हनुमानाचं हे बोलणं ऐकून वानरांना आनवानरोबर अतिशय आश्चर्य हो वाटलं जावनास हनुमानाला म्हणाला—"थिय पुवा, तू आम्हा सर्वांची चिंता दूर केलीस, आम्ही सर्व जण परमेश्वराला प्रार्थना करतो की तुला आपल्या प्रयत्नात संपूर्ण यश मिळाय. आमचे सर्वांचे तुला आशीर्वाद आता हे हनुमान, तू सागर पार करून या हे बिसरू नकोस की आता आमचे शाण तुझ्या हाती वाहेत"

"मी जेव्हा उड्याण करीन तेव्हा माझ्या पायांचे धडके घरीं सद्दव करू शकणार नाही म्हणून मी म्हेन्द्र पर्वतावरूनच उड्याण करीन!" मग म्हणून हनुमान म्हेन्द्र पर्वतावर नवला

पर्वतावर पोचल्यावर हनुमानाने आपल्या हातां-पायांनी पर्वत चांगला हलवला. नेहमी अवल बसणारा पर्वत बरबराकापू लागला त्या पर्वतावरील सर्व झाडांची पुळ पळून पडली अनेक शिळा गजगडत झाली आल्या गुफातून राहणारी द्वापदे बघाने वारवा-ओरड करू लागली. पर्वतावर राहणारे मुनि न विद्याधर बिचार करू लागले—आता हा पर्वत उगमवून कुठे जाणार? वा विद्या-

राने ते अनिवाय अयभीत झाले. विद्याधर आपल्या बायकासह आकाशात उडाले. त्यांनी महाकाय हनुमानाला पुरून पाहिलं

आकाशात उड्याण करण्यापूर्वी हनुमानाने एकदा आपली शपूट झटकली, हात-पाय ताकून एकदा जोरात द्वास्त घेतला. आपल्या आकाश मार्गाकडे एकदा नजर टाकून हनुमान वानरांना म्हणाला—

"मी आता लंकेकडे निघालो. जर मला तेव्हा सीता सापडली नाही, तर मी सरळ स्वर्गाच्या रस्ता घरीन. जर तिच ही मला सीता दिहली नाही तर मी रावणाकड बांधून आणीन. किंवा रावणा सयेंत लंकेलाच इथं घेऊन येईन!"

अतः म्हणून हनुमान आकाशात उडाला. त्याच्या बरोबर अनेक वृक्ष हवेत उडाले त्याच्या सर्व शरीरावर नि समुद्रात पुष्प-वृष्टि झाली. त्याचे पसरलेले जाड पाच डोक्याच्या नागासारखे दिसले त्याच्या डोळ्यांकडे पाहून असा अंम होऊ लागला की सूर्य व चंद्र एकाच वेळी उदय पावले आहेत त्याची ओपट हवेत त्राट झालेली दिसली

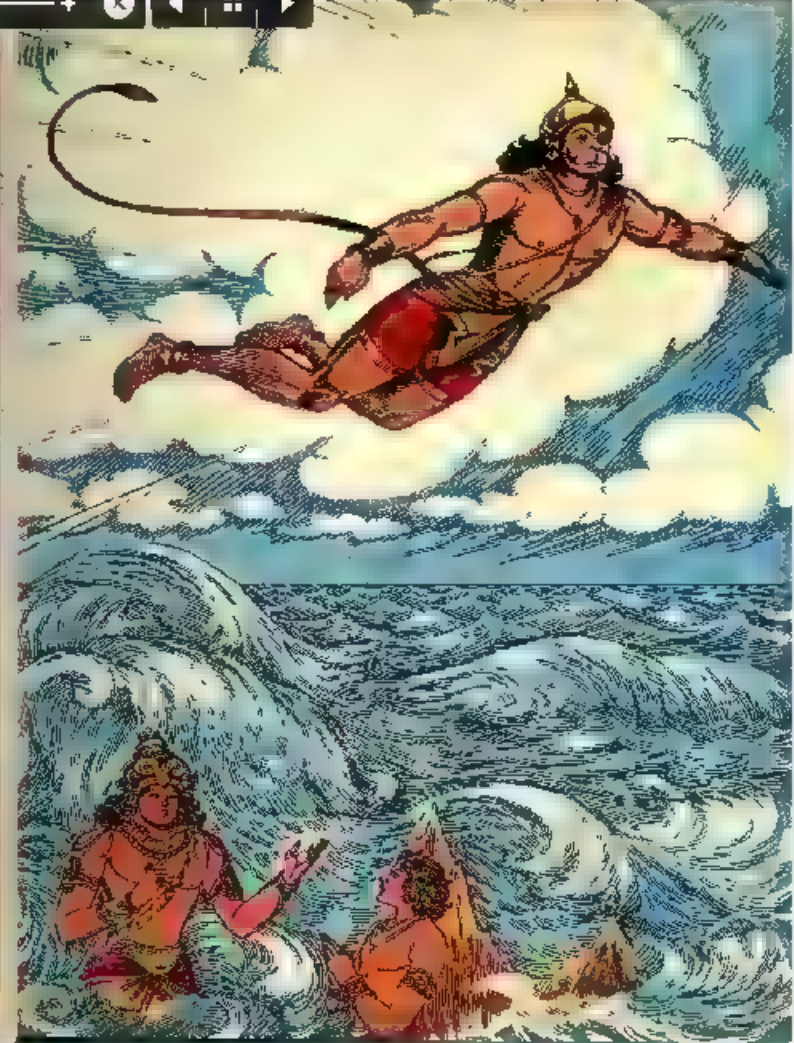
हनुमान जेव्हा वायु-देवाने आकाशातून जाऊ कामला तेव्हा त्याच्या हाताखालून जाणारी हवा मधुगर्जनसारखी भासली लंकेसाठी मधुमकारक जला जणू पुच्छल नाराज होता तो! त्याची सावली सागरावर

त्याच्या बरोबर जाऊ सांगली तो ज्या दिशेन जात राहिला, त्या दिशेला सागरात उंचच उंच लाटा उसळू लागल्या

अशा रीतीने उद्धाण करण्याच्या हनुमानाला पाहून समुद्राने विचार केला—“मी या हनुमानाला मदतच केली पाहिजे इच्छाश्रु मला रामाला मदत करण्यासाठी हा निघालेला आहे. मला उद्धारकर्ता सागर हा इक्ष्वाकु वंशातीलच होता, त्याच्याच नावावरून माझ नाव पडले सागर! म्हणून या हनुमानाला वाटेत थोडा आराम मिळवून देण्याची मला आवश्यकता केली पाहिजे”

अशा विचार करून समुद्र मैनाक नावाच्या पर्वताला म्हणाला—“हे मैनाक राक्षसांना पाताळातून बाहेर येता येणार नाही अशी व्यवस्था करायला इच्छाने तुला सावितलं होतं ना? आता तुला समुद्रातून शर झाल पाहिजे हनुमान याच राजाने तुझ्या वरून उडत चाखला आहे तो तुला पार करून पुढे जाण्यापुर्वीच तू झटपट समुद्रातून वर ये तुम्ही सोनरी शिखर पाण्याच्या वर येऊ देव. माली अशी इच्छा आहे की तुझ्या शिखरावर असून हनुमानाने बाढा आरंभ करावा”

ताबडतोब मैनाक धवैत पाण्यातून बाहेर आला. पूर्वेकडील समुद्रातून वर येणाऱ्या सूर्यासारखा तो दिसला. आपल्या मार्गात

बांदोबा

वर येताना पाहून हनुमानाला वाटलं की हा आपला रस्ता भाडवऱ्याचा प्रयत्न करीत आहे. या वैरसमक्षामुळे हनुमानाने बारात हुकार मारून त्या पर्वत विसराळा आपल्या छातीने धडक दिली आणि त्याला खाली पाडले.

अशा अपूर्व पराक्रमी हनुमानाला पाहून येमाकाने अत्यंत आनंदाने मनुष्य-रूप धारण केलं नि तो हनुमानाचे दर्शन करून त्याला म्हणाला—“हे हनुमान, तुझी शक्ति अपूर्व आहे. तू ज्या प्रकारे समुद्र उल्लंघून चालला आहेस, ते सायान्यपणे कुठल्या ही प्राण्याला शक्य नाही. सक्त बरानच वेळ समुद्रावर उडत राहून ही तुझी शक्ति पुर्ववत् आहे आणि तू मला अगदी सहज पाडून टाकलस! थोडा वेळ तू माझ्या बिसरावर विश्रान्ति घे. रामाचा वंशज सगर आणि त्याच्या पुत्रामुळे सागराचे क्षुब्ध कल्याण झालं. आता तू रामाच्या कामगिरावर चालला आहेस, तेव्हा तुझा सत्कार करून सगर वंशाबाबत आपली

कृतज्ञता प्रकट करण्याची मागही इच्छा आहे. म्हणून थोडा वेळ इथे आराम करून मग तू पुढचा मार्ग बरावास जशी मी तुला सांगेना करतो.”

येमाक हनुमानाला पुढे म्हणाला—

‘तू भगवान चायूचा सुपुत्र आहेस, म्हणून ही तुझा सत्कार करणे माझे कर्तव्य आहे. कृतयुगात पर्वतांना पंख असत ते जव्हा हवेत उडू लागले, तेव्हा खाली राहिलेले देव व ऋषि यांना मग वाटू लागलं की आपण पडून तर बाणार नाही! म्हणूनच देवेन्द्राने आपल्या बजाभुजाने अनेक हजार पर्वतांचे पंख कापून टाकले. देवेन्द्र जव्हा माझं पंख कापायला तयार झाला, तेव्हा मनवाने वायूने ते पाहिलं आणि मला वाचवण्यासाठी तू समुद्रात डकलून दिल. अशा रीतीने भगवान वायूने मला वाचवला, म्हणून मी त्याचा अत्यंत कृतज्ञ आहे. म्हणून मी तुला वादर-सत्कार करू इच्छितो तुला पाहून मला अत्यंत आनंद झाला आहे.’

दांकराची कथा

नन्दीगाव नावाच्या एक लहानशा गावात नरसिंह नावाचा एक तारुळीचा व्यापारी रहात असे. नुकतंच लग्न झालं होतं त्याच त्याच्या बायकोस आव होतं नर्मदा. ती एका गरीब कुटुंबातली मुलगी होती.

नवऱ्याच्या घरी आल्याच्या दुसऱ्या दिवशी नर्मदा ताला म्हणाली—“बाज सध्याकाली जरा लवकर थाना घरी आपण दोघ महादेवाच्या देवळात जाऊ.”

पावर रामाचे नरसिंह म्हणाला—“मला काय आपल्या पदराला घेऊन चालणारा समजतेस तू? मी लवकर येईन, नाहीतर उशीरा येईन! तुला काय करावचंय? वेळच्या वेळी स्वयंपाकपाणी करणं वग्न आपलं घर सभाळणं एवढंच तुझं काम समजलं?” अस म्हणून बिडबिड करत तो निघून गेला.

नवऱ्याच्या या अवतारामुळे नर्मदा आश्चर्याने जागीच खिळली! आपलं काय

चुकलं हेच कळना बिचारीला! त्या दिवशी न वेबताखाता ती गुप्तरीच अंधू काळत बसून राहिली.

एक पंधरवडा निघून गेला, तोवर नर्मदेला आपल्या नवऱ्याचा स्वभाव कळून चुकला. ताठरपणे बोलणं वग्न कडक शिस्तीने रहाणं इतकंच त्याला आवडे. बायकोला जास्त प्रेम दाखवला तर ती लज्ज लाडवून आपल्या डोक्यावर बसेल—अशी त्याची समजूत होती. आपल्या नकात असेल तेच धडस पाहिजे. कुठल्याही परिस्थितीत समोरच्या माणसाने हूं की खू करू नये अशी त्याची अपेक्षा असे.

एक दिवशी सूर्यास्ताचे वेळी महादेव-काका त्यांच्या घरी आले. ते नर्मदेच्या वडिलांचे मित्र असून त्यांच्या गावावाहेरील डोंगरावर असलेल्या शिवमन्दिराचे पुजारी होते. आपल्या बायकाच्या आजारामुळे ते

जाला, तो डावीकडच्या रस्त्यावरल्या पिंपळासमोरच्या क्रीलार घरासभार पोचला तोपर्यंत पावसाने खूप जोर धरला होता.

नरसिंहने दोन-तीन वेळा दरवाजा फटखरावला म्हनात म्हनात दिवा अऊन एक म्हातारा आला अन् त्याने दार उघडलं नंतर त्याने विचारलं "काण पाहिजे बटा तुला?"

"हे म्हादेव पुजान्याच घर ना?"

"त्याच घर अजारच्या गल्लीत आहे पण तू खूप भिजलला दिसतायस आत घे ना?" म्हातारा म्हणाल

नरसिंह घरात शिरला. अचानक त्याच्या मनात आलं म्हादेवकाका प्रथम आपल्या घरी आले तेव्हा आपण त्यांचा मुठीच पाहणवार केला नाही. आता त्यांच्या घरी बाऊन त्यांच्या पाहणवार घेण बर नाही दिसणार

हा विचार मनात आल्याबरोबर तो म्हताऱ्याला म्हणाला-"बाता इतक्या पावसानून म्हादेवच्या घरी कायच जमणार नाही मला. आजची रात्र इथेच काढू म्हटलं तर तुमची काही हरकत आहे का?"

यावर म्हातारा म्हणाला-"बाप्ती काहीच हरकत नाही ती खात दिसतेय ना? तिच्यावर सोप तू मी या आराम कुर्चीवरच झोपतो. घरमंदिराची कीला काय जागाच आहे बेटा! चार मुलांचा बाप आहे मी, पण मसा असहाय्य होऊन हे कोडम आयुष्य जगतो आहे!" बोलता बोलता म्हातार्याच डोळे ओळ आले.

मध्यरात्रीपर्यंत आपल्या दुखी जीवताची हकिकत सांगून म्हातार्याने आपलं मन सोकळा केलं- तरुण होतो तेव्हा मी भारी रागीट होतो! मुलावाढाची कठोरपणेच वागलो. तेव्हा मला माझ वागण विमतीच वाट मूल मांडी झाली, नाकरोषट्याला लागली आणि एकएक करून दूर निघून गेली. बायकां दल्लावर अगदीच एकटा

पडलो मी मुलांवर कधी प्रेम केळ नाही, म्हणून आई वारल्यावर त्यांनी पातळ मोडून टाकलं."

डोळ पुसत ती पुढे म्हणाला "ही सारी माझ्याच चुकीची फळ भोगलोय मी! सुखरु खात साय चायला आलेल्या बाय-कोची किवा मोठ्या होत आचार्या मुलांशी आपण प्रेमान वागलो नाही, तर म्हातार-पणो त्याच्याकडून प्रसाची किवा सोवतीचो जपेता करणही चुकच ना?"

म्हातार्याची ही गोष्ट ऐकून नरसिंहच्या मनातही चलविचल होऊ लागली बराच वेळ नंतरही त्याचा शोप आली नाही सकाळ होण्यापूर्वी दोन-अडीच तास त्याला झोप लागली सकाळीच त्याच्या पाठीवर पापटत त्याला कोणीत उठवल, तेव्हा त्याचे डोळ उघडले-खायलच उजाडल होत!

नरसिंह आकताळी पाहू लागला, तर त्याका समोर म्हादेवकाका दिसल ते अवघ्यात म्हणाल-"अरे, रात्रभर डोकं टेकामला तुला काय हे भुताचं घरच भिळाल होय? धला वाटलं, मी पराचा पत्ता सांगताना चुकून उजव्या बाजूएवजी डाव्या बाजूला वळायला सांगितलं असावं. रात्री पावसाच्या गदारीळात मी तुला सोपाय-लाही बंड शकलो नाही पहाटेच मी तुला सांभायला निघालो

आपण राहिलो ते घर भुताने पछाडलेलं आहे हे ऐकून नरसिंह दचकला! आश्चर्याने तो म्हणाला "मला तर कोणी भूत पिसाळच नाही दिसल इथ! रात्री एका म्हातार्याने मला इथ होपायला परवानगी दिली."

म्हादेवकाका यावर म्हणाल-"ज्या म्हातार्याला तू भेटलास, ते म्हातार्याच भूत होतं हे तुला कसं कळणार? तों एक हडकुळा अन् संच असा म्हातारा आहे उजव्या डोळ्याखाली एक काळा मस आहे त्याच्या, होय ना?"

"हां, हा! तोच म्हातारा बंदला होता मला" नरसिंह उत्तरला.

जाला, तो डावीकडच्या रस्त्यावरल्या पिंपळासमोरच्या क्रीलास घरासमोर पोचला, तोपर्यंत पावसाने खूप ओर बरला होता.

नरसिंहने दोन-तीन वेळा दरवाजा वटखटावला. हातात लहानसा दिवा घेऊन एक म्हातारा आला अन् त्याने दार उघडलं. नंतर त्याने विचारलं—“कोण पाहिजे बेटा तुला?”

“हे महादेव पुजान्याच घर ना?” थंका घेऊन नरसिंहने विचारलं.

“स्याचं घर शेजारच्या गल्लीत आहे. पण तू खूप भिजलेला दिसतोयस. आत घे ना?” म्हातारा म्हणाला.

नरसिंह घरात शिरला. अचानक त्याच्या मनात आलं, महादेवकाका प्रथम आपल्या घरी आले, तेव्हा आपण त्यांचा मुठीच पाहणवार केला नाही. आता त्यांच्या घरी जाऊन त्यांचा पाहणवार घेणं बरं नाही दिसणार.

हा विचार मनात आल्याबरोबर तो म्हाताऱ्याला म्हणाला—“माता इतक्या पावसातून महादेवच्या घरी जायचं जमणार नाही मला. आजची रात्र इथेच काढू म्हटलं तर तुमची काही हरकत आहे का?”

यावर म्हातारा म्हणाला—“बाकी काहीच हरकत नाही. ती खात दिसतेय ना? तिच्यावर सोप तू, मी या आराम कुर्चीवरच झोपतो. घरमेववराची कीला काय जागाच आहे बेटा! चार मुलांचा वाप आहे मी, पण मसा असहाय्य होऊन हे कोडणं आयुष्य जगतो आहे!” बोलता बोलता म्हाताऱ्याचं डोळे ओले झाले.

मध्यरात्रीपर्यंत आपल्या दुःखी जीवताची हकिकत सांगून म्हाताऱ्याने आपलं मन मोकळ केलं—“तरुण होतो, तेव्हा मी भारी रागीट होतो. मुलावाढांशी कठोरपणेच वागलो. तेव्हा मला माझ वागणं शिस्तीच वाटे. मूल मांडी झाली, नोकरीघन्याला लागली, आणि एकएक करून दूर निघून गेली. बायकां सगळ्यावर अगदीच एकटा

पडलो मी. मुलांवर कधी प्रेम केलं नाही, म्हणून आई वारल्यावर त्यांनी भातच तोडून टाकलं.”

डोळे पुसत ती पुढे म्हणाला—“ही सारी माझ्याच चुकीची फळं भोगलोय मी! सुखदुःखात साथ द्यायला आलेल्या बायकोची किंवा मोठ्या होत जाणाऱ्या मुलांशी आपण प्रेमानं वागलो नाही, तर म्हातारपणी त्यांच्याकडून प्रसाची किंवा सोवतीचो अपेक्षा करणंही चुकच ना?”

म्हाताऱ्याची ही गोष्ट ऐकून नरसिंहच्या मनातही चलविचल होऊ लागली. बराच वेळ नंतरही त्याचा शोप आली नाही. सकाळ होण्यापूर्वी दोन-अडीच तास त्याला सोप लागली. सकाळीच त्याच्या पाठीवर घापटत त्याला कोणीतं पडवलं, तेव्हा त्याचं डोळे उघडले-वांगलंय उजाडलं होतं!

नरसिंह भोवताळी पाहू लागला, तर त्याला समोर महादेवकाका दिसले. ते आश्चर्याने म्हणाले—“अरे, रात्रभर डोकं टेकायला तुला काय हे भुताचं घरच भिळालं होय? चला वाढलं, मी पराचा पत्ता सांगताना चुकून उजव्या बाजूऐवजी, डाव्या बाजूला वळायला सांगितलं असावं. रात्री पावसाच्या गदारीळात मी तुला शोषायलाही येऊ शकलो नाही. पहाटेच मी तुला शोषायला निघालो.”

आपण राहिलो ते घर भुताने पछाडलेलं आहे, हे ऐकून नरसिंह दचकला! आश्चर्याने तो म्हणाला—“मला तर कोणी भूत-पिशाचच नाही दिसलं इथे! रात्री एका म्हाताऱ्याने मला इथं सोपायला परवानगी दिली.”

महादेवकाका यावर म्हणाले—“ज्या म्हाताऱ्याला तू भेटलास, ते म्हाताऱ्याचं भूत होतं हे तुला कसं कळणार? तो एक हडकुळा अन् संच असा म्हातारा आहे. उजव्या डोळ्याखाली एक काढा मस आहे त्याच्या, होय ना?”

“हां, हा! तोच म्हातारा भेटला होता मला.” नरसिंह उत्तरला.

ओह! त्याका मरून तर दहा वर्षे झाली. स्वतःच्याच लोकांनी लाथाडवलेली ही म्हातारा कष्टाने रहात, शेवटी मंचरु-नाला खिळला जशी काही झाली ही शिक्षा कमी झाली म्हणून शेवटी मृत होऊन, याच घरात राहून असाही नास सहन करतोय. जनेक लोकांनी माबहुल मला सांगितले होते, पण मी विश्वास ठेवत नसे या गोष्टीवर. पण आज माज मला विश्वास ठेवावाच लागतोय, कारण आता तू प्रत्यक्ष तुमाच अनुभव सांगतोयस!" म्हादेवकाका म्हणाला. आपण राजमर एका मुताच्या साक्षिण्यात राहिलो, या कल्पनेने नरसिंह आपादमस्तक थरारला!

एका आठवड्यातच नरसिंहने नवें हुकात जाले शाळ, अन् नमंदेसह तो नव्या घरात रहायला लागला. आता तो तिच्याशी खूप प्रेमाने जाले. नमंदेसही हे नवें वातावरण खूप आवडले. शिवमन्दिराजवळ आल्याबरोबर नरसिंह एकदम शांत झाला होता. पहिल्यासारखे उगोचव चिडणे,

रागावणं, धमकी देणं बरेरे जवळजवळ कुठल्या कुठे नाहिणी झाली होती!

एक दिवस शिवमन्दिराजवळ गेलेल्या नमंदेला म्हादेवकाकांनी विचारले—“बाता तू खूप जाहेस नं वाळ? तुला नवरा खूप प्रेमाने वागतो न तुझ्याशी जाता?”

“होय काका, ही सारी शंकराची कृपा!” नमंदा हसत बोलले.

म्हादेवकाकांनी हसकून विचारले—“शंकर? कोण शंकर?”

“कमाल आहे काका! या मन्दिरातला शंकर नाहीत नाही तुम्हाला?” शिवाच्या पिडीकडे इजारा करत नमंदेने विचारले.

“होय नमंदा, पुजे म्हणणं लारंज आहे.”

एक मोठा एवास टाकत काका म्हणाले. मनातल्या जनात ते म्हणाले—“शंकराची कृपा खरीच!”

शंकर! शेजारच्या गावातल्या ज्या शंकर नावच्या म्हातान्याला बोलावून आणून काकांनी हे नाटक रचले होते, त्याच्याच कुपेनं तर नरसिंह सुधारला होता!

वाईट स्वप्न

गोष्ट जुनी आहे. ब्रह्मदेसातल्या एक लहानशा गावात लेबसांग नावाचा एक सावकार रहात असे. केवळ पैसा मिळवत रहाण्यातच त्याला आनन्द वाटे. एकदा तो आजारी पडला अन् त्याला काटू लागले की, जाता काही आपण यातून वाचत नाही! मरण्यापूर्वी देवांच्या अन् त्यांच्या भक्तांच्या गोष्टी ऐकाव्या बशीं तोच इच्छा त्याच्या मनात उत्पन्न झाली.

ही गोष्ट लेबसांगने आपल्या नोकरीला सांगून, एका मन्दिराच्या पुजाऱ्याला बोलावून माणण्याची आज्ञा त्याला दिली. पुजारी आज्ञा अन् मोठ्या अनिच्छेनेच लेबसांगकडे पहात त्याने विचारले—“एकादा देवळात देवदर्शनासाठी जाऊन तुम्हाला किती दिवस झाले?”

“माझ्या नीटसं लक्षात नाही, पंडितजी!” सावकार उत्तरला.

“तुमच्या मनात आजपर्यंत देवाबद्दल कधी भक्तिभावना नव्हती. मग आता देवाच्या लीलांबद्दल कितीही ऐकलेत तरी तुम्हाला त्याचा उपयोग होणार नाही.” मसे म्हणून पुजारी तेथून निघून गेला.

शेवटी उत्तम वैद्यांकडून औषधपाणी करवून घेऊन लेबसांग त्या कुसण्यातून चांगला बरा झाला.

एक दिवस तो पुजारी लेबसांगला रस्त्यात भेटला. त्याने विचारले—“इतक्या भयंकर आजारातून बरे झालात तुम्ही?” सावकार म्हणाला—“हं पंडितजी, पण एक वाईट स्वप्न मिळाले खोबत नाहीये.”

“वाईट स्वप्न? कोणतं बरं ते?” कुतूहलाने पुजाऱ्याने विचारले.

लेबसांग सांगू लागला—“त्या स्वप्नात मी मरून स्वर्गात गेली बरं का. पण तिथल्या पहारेकऱ्याने मला अडवून विचारले—‘तू

कधी साधू-संन्यासी किंवा पुजाऱ्यांकडून काही पुण्यकथा ऐकल्या होत्यास का? तर मी म्हणू, 'नाही बुवा!' त्यावर चिडून द्वारपाल म्हणाला- 'मग यांचे इथेच मी अशा एकाद्या माणसाला आतून खोपून आणतो.'

बोटचा वेळाले तो पहारेकरी परत आला, अन् म्हणाला- 'तू भाग्यवान नाहीस इथे पुजारी किंवा साधू-संन्यासी नाहीये.'

सावकाराची ही चेष्टा ऐकून पुजारी चिडला, अन् लगबगीने तेथून निघून गेला.

काही दिवसांती गावच्या पाटलाला सावकाराच्या या स्वप्नाची हकिकत कळली. त्याचाही त्या पुजाऱ्यावर फार राग होता. म्हणून लेंवसांगला बोलावून घेऊन पाटील त्याला म्हणाला- 'अरे, तुझ्या त्या वाईट स्वप्नावद्दल मला आसाच कळलं नव्हतं! तू पुजाऱ्याचा छान खूब घेतलासतु! नरंदाळ, त्याला असंच पाहिजे होतं! ते एकच स्वप्न पडलं तुला, की आणखीही एकाच पडलं?' लेंवसांगला आता त्या पाटलाचीही तर उडपायची लहर आली. तो म्हणाला-

"हो, हो! हल्ली आणखी एक वाईट स्वप्न पडतं मला."

"खरंच? कोणतं बरं ते?" आश्चर्याने पाटलाने विचारलं.

आता लेंवसांग आपलं कुपरे स्वप्न सांगू लागला- "पहिलं स्वप्न संवत्साराबरोबर, पुढे मग मी तरकात गेलो. जेव्हा नरक-पुरीच्या वेशीवर मी पोचलो, तेव्हा त्या दरवाजापलीकडून खूपसा पुजारी अन् संन्याशांच्या भांडणाचा आवाज मला ऐकू आला. इतका सगळा प्रवास करून मी सकलो होतो म्हणून तिथे जवळच ठेवलेल्या स्टूलावर जरा टेकामं असा विचार केला मी. स्टूलावर बसायला गेलो, इतक्यात एक यमदूत तेथे आला अन् म्हणाला- "अरे, हे स्टूल तुझ्याकरता नाही ठेवलं, तुझ्या बाबच्या पाटलासाठी राखून ठेवलेय ते!- अन् असं म्हणून त्याने मला दूर फेकून दिलं!" आणि 'ही-ही' करून हसत लेंवसांग तेथून निघून गेला!

पाटलाचं तोंड मात्र पहाण्यासारखं झालं!

चिरजीवन

दुनगात देवेन्द्राचे शासन सुरू झाले, तेव्हा दुसऱ्या सर्व लोकांसाठी जे काही करायला हवे ते त्याने कल्ल टाकले. शेवटी त्याच्या समोर विचार आला पृथ्वी बद्दलचा! तो विचार करू लागला की भूलोकवासी काय केलं म्हणजे सुखी होतील? शेवटी देवेन्द्राने साती नक्षत्रांना आपल्या जवळ येण्याची आज्ञा केली.

सर्वे तारे तावडतोव येऊन देवेन्द्रा समोर खेळीत उभे राहिले. सात ताऱ्यांची एक स्वरात देवेन्द्राला विचारले- "काय आज्ञा आहे महाराज?" देवप्रभू इन्द्र म्हणाले- "मी भूलोकवासियांना सुख दान करू इच्छितो, पण सहज शान्त झालेल्या वस्तूची किंमत कमी होते. म्हणून मी तुम्हाला ज्या वस्तु देतो त्या तुम्ही पृथ्वी वर जाऊन योग्य किंमतीला विकल्यात अशी माझी इच्छा आहे."

"जशी आपली आज्ञा महाराज! आम्ही तसंच करू." नम्रपणे साती तारे म्हणाले.

इन्द्राने पहिल्या नक्षत्राच्या हाती एक सोन्याची डबी देऊन सांगितले- "हा पहा. हा आहे हास्वरस! जो याचे सेवन करील, त्याला संतोष मिळेल. संतोषच मानवाची खरी शक्ति आहे." पण दुसऱ्या ताऱ्याच्या हातात आणखी एक सोन्याची डबी ठेवीत देवेन्द्र म्हणाला- "ही आहे सुशीलता! हाच प्राण्यांचा प्राण आहे." तिसऱ्याच्या हाती आणखी एक डबी देऊन देवप्रभूने सांगितले- "हे आहे स्वास्थ्य! घडघाकट शरीर हे मानवाचे मोठे भाग्य आहे." चौथ्या ताऱ्याच्या हातात एक सोन्याची वाटी देत देवेन्द्र म्हणाला- "हे पहा चिरजीवन! जिवंत असलं तरच माणसाला आपल्या इच्छांची पूर्ति करता येईल ना!" पाचव्या ताऱ्याच्या हातात एक मंजूषा देत देवराज

म्हणाला-“हिण्यात आहे कीर्ति! माणसांना हिची प्रचंड आवड असते.” सहाव्या ताऱ्याच्या हाती आणखी एक सुवर्णपात्र देऊन वेचराज म्हणाला-“सात आहे आनंद! ऋषि-महर्षि याकरिताच तर उप-त्प करीत असतात” सातव्या नक्षत्राच्या हातात एक सोन्याची डबी देऊन इन्द्राने सांगितले-“हे आहे ऐश्वर्य! जीवन्मय पुढे रेडण्यासाठी इंधन म्हणून याचा उपयोग होतो.”

साती ताऱ्यांनी सुंदर स्त्री-रूप धारण केले नि ते पृथ्वी वर उतरले. आपापल्या जवळची वस्तु विकण्याचा ते प्रयत्न करू लागले. पहिल्या तीन ताऱ्यांकडील वस्तु कोणीही खरेदी केल्या नाहीत. चौथी तारिका गल्ल्या-बोळातून हिडत पुकारू लागली-“दीर्घजीवन! चिरजीवन!” तिच्या ओवती लोकांनी गर्दी केली नि चिरजीवनाच्या जिनगीत बाबत ते विचारपूस करू लागले.

चौथी तारिका म्हणाली-“माझ्या अग्न्य बहिणी ज्या जीवा विकत आहेत, त्या हीं तुम्ही खरेदी केल्या पाहिजेत! माझ्या

सर्वात खोरल्या बहिणीपाशी आहे हास्व-रस, दुसरीच्या जवळ आहे सुशीलता! तिसरी पाशी आहे स्वास्थ्य! पाचवी, सहावी नि सातवी बहिणी विकत आहे कमल: कीर्ति, आनंद नि ऐश्वर्य! या वस्तु तुम्ही खरेदी केल्या नाहीत, तर माझ्या या चिरजीवनाचा काय उपयोग? त्या वस्तु तुम्ही खरेदी केल्यात का?”

लोक म्हणाले-“नाही, नाही.” चौथ्या तारिकेने संमजळून सांगितले-“बंधून्तो, जर त्या सर्व वस्तु तुमच्याजवळ नसल्या, तर माझे चिरजीवन निरुपयोगीच नाही का? त्या सर्व वस्तूंच्या उपस्थितीतच माझ्या डबीतील चिरजीवन तुम्हाला खुश देईल!”

नमुन्या वखल चौथ्या तारिकेने आपल्या डबीतील बोट चिरजीवन काढले होते, ते जवळच्या झाडावर बसलेल्या एका पोपटाच्या ओचीस पडले. आपल्या ओचीस पडलेल्या एक येथानेच पोपटाला तीनशे वर्षांचे चिरजीवन लाभले.

